

Nas tednik

kulturno - politično glasilo

KROI

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2. Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt
LETO XIV./STEVILKA 32 CELOVEC, DNE 9. AVGUSTA 1962 CENA 2.— ŠILINGA

Najbolje kupite ure, nakit
in drugo pri urarskem
mojstru

Gottfried Anrather

Klagenfurt, Paulitschg. 9
Popravila izvršim takoj in
solidno, kupujem in zame-
njam zlato in srebro
(tudi strogo zlato).

Mali, revni svet

Pred par desetletji je mladina z veseljem in radovednostjo prebirala povest »V 80 dneh okoli sveta« pisatelja Julesa Verna (beri: Žil Verna), v kateri ta slika polet okoli zemlje in številne zanimivosti med tem potovanjem. Danes spada nekoč tako zanimiva knjiga v muzej, tako zelo so se medtem spremenile prilike. Predvsem tehnika in gospodarstvo sta v par desetletjih utesnila naš planet v prav neznatno zemljico, katero preletijo moderni sateliti v eni ali dveh urah, sodobna potniška letala pa v pičlem dnevu ali dveh. »V teku zadnjih treh generacij je bila odkrita vsa zemlja in celina je povezana s celino... Ni daleč in celina je povezana s celino... Ni daleč, ko bodo vsa mesta sveta eno samo veliko naselje, moderni Babilon, ki bo vsakomur vtisnil svoj pečat,« tako sodi Anglež Dawson o našem svetu.

Začenjamo misliti v svetovnem merilu. Nad sto držav vseh kontinentov je povezan v Zvezo narodov, katere posredovanje in vpliv je čutili včeraj v afriškem Kongu, danes v azijskem Laosu, jutri nemara kje v Južni Ameriki. Mednarodne ustanove kakor pošta, telegraf, telefon, radio, televizija dnevno povezujejo države vsega sveta v eno celoto. Zračni, pomorski promet in promet na kopnem družijo vse važnejše točke celega našega planeta. Gospodarstvo se uravnava po svetovnih tržnih prilikah. — In kako izgleda ta mali svet? Kako živijo ljudstva v Afriki, Aziji in tudi v južni Ameriki? Ljudstva sveta so deljena v dva dela. Prvi del — to so države srednje in zapadne Evrope in še severne in delno južne Amerike — je bogat in premožen. Te države razpolagajo nad štirimi petinami vse svetovne gospodarske proizvodnje, to se pravi, so lastnice domača vseh tovarn, delavnic, uradov, skladišč, blaga, denarja. Dve tretjini sveta — to je drugi del ljudstev — pa živi v beraštvu in sirovinstvu. Tema tretjinama pripada komaj 10 odstotkov preostalih tovarn, delavnic, bogastva. V tem predelu umre letno 30 milijonov ljudi od lakote. V nekem ameriškem laboratoriju so krmili podgane s povprečno hrano, ki jo uživajo Afrikanci. Kakšen je bil rezultat tega čudnega poskusa: podgane so od lakote požrle svoje lastne mladiče.

Še druge številke, ki dajo misliti: Statistika pravi, da zasluži severni Amerikane povprečno 2095.— dolarjev letno, Švici 1273.— dolarjev, Indijec pa komaj 45.— dolarjev. V Švici pride na 700 prebivalcev po en zdravnik, v švicarskih bolnicah je prostora prav za vsakega bolnika. V afriški Liberiji pride en zdravnik na 70.000 oseb. Morala še eno številko iz naše države: v minulnem letu smo pri nas pokadili in popili za 10 milijard šilingov.

Papež Janez XXIII. označuje v svoji okrožnici »Mati in učiteljica« to ogromno razliko med gospodarsko razvitemi državami evropskega zapada in Amerike ter nerazvitimi ljudstvi Afrike in Azije za najtežji problem današnjega časa. Najprej je potrebna takojšnja pomoč — pravi sv. oče — zoper bedo in lakoto. Nečloveško in krivično je uničevati poljske pridelke, medtem ko drugi ljudje od lakote umirajo. Potem je treba nuditi revnim ljudstvom strokovnjake in kapital za čimprejšnji splošni njihov napredek. Ameriški zvezni prezident je dal pobudo, naj bi premožne države skušale v teku 25 let dvigniti življenjsko raven nerazvitih in slabo razvitih držav sveta za sto odstotkov. Obvezati bi se morale, da dajo skozi deset let en odstotek vsega narodnega dohodka revnim državam na razpolago. Sedanji glavni tajnik Zveze narodov U-Thant je že izdelal tozadevni podrobni načrt. Njegova izvedba je seve še odprto vprašanje.

Pomoč revnim državam seve lahko za-

Neuspeh pogajanj v Bruslju

Ves optimizem, ki so ga v zahodnih prestolnicah kazali glede izida pogajanj za vstop Velike Britanije v skupno tržišče, se je izkazal kot neupravičen. Pretekli ponedeljek zjutraj so se pogajanja zaključila s sklepom, da bodo ministri nadaljevali pogajanja jeseni.

Pogajanja so se razbila v zvezi z uvozom kmetijskih pridelkov iz držav Commonwealtha. Angleška vlada bo morala na konferenco Commonwealtha praznih rok.

Svet ministrov ni dosegel niti soglasja o posebnih jamstvih za izvoz novozelandskih mlečnih proizvodov na britansko tržišče po pristopu Velike Britanije k skupnemu tržišču. Posebno odločno stališče proti tem jamstvom je zavzela francoska delegacija. Francoski predstavnik je dejal, da ministri šestih držav tudi niso dosegli sporazuma s britanskim predstavnikom Heathom o finančnih vprašanjih kmetijske politike. Dejtal pa je, da bodo vztrajno iskali rešitev za prehodno dobo.

Ko je ocenjeval rezultat bruselskih pogajanj, je belgijski zunanji minister Spaak dejal, da je »stanje precej kočljivo«, vendar ne bi mogli govoriti o »slepi ulici«. Sklep, da se bodo pogajanja nadaljevala šele jeseni, ne da bi določili datum, je britanski vladi onemogočil, da se pojavi pred konferenco predstavnikov vlad držav Commonwealtha 10. septembra z dokončnim načrtom sporazuma o priključitvi k skupnemu trgu. Šef britanske delegacije na razgovorih z deželami skupnega trga ne bo mogel nuditi članicam Commonwealtha jamstev glede izvoza poljedelskih pridelkov, kar posebno zanima Kanado, Avstralijo in Novo Zelandijo.

Pred istimi predstavniki skupnega tržišča naj jeseni predloži svoje upravičene želje naša Avstrija. Moremo tukaj pričakovati, da bodo pokazali naproti tako majhni državi več razumevanja kakor gospodarsko tako pomembni Veliki Britaniji?

Olajšave za potovanje v Jugoslavijo

Gre v bistvu za dva ukrepa: za spremembo in dopolnitev pravilnika za izpolnjevanje zakona o ureditvi plačilnega prometa z Jugoslavijo in za spremembo in dopolnitev navodila o carinskem postopku z blagom, ki ga prinesejo potniki s seboj. V obeh primerih gre za olajšave, ki jih bomo deležni tudi mi ob prehodu čez jugoslovansko mejo.

Z omenjenimi spremembami in dopolnitvami se bistvo in vsebina veljavnih predpisov sicer ne menjata. Ukinjene so samo nekatere birokratske formalnosti, ki pa so povzročale potnikom precej neprijetnosti in zavlačevale postopek ob prehodu čez mejo.

Bistvo novih ukrepov je v tem, da odslej v glavnem ne bo več treba tujim potnikom pisati na meji dolgih carinskih deklaracij. To bodo morali delati samo v izjemnih primerih. V večini primerov pa bo dovolj, če bodo tujci carinskemu organu ustno prijavili dinarska sredstva in predmete, ki jih nosijo s seboj. Pa tudi v tem primeru so predvidene določene olajšave. Direktor jugoslovanske uprave carin je s svojim ukrepom razširil za tuje potni-

ke pojem osebne prtljage, v katero štejejo odslej tudi fotografski aparat, gramofon, magnetofon, tranzistorski sprejemnik in športni rekviziti.

Za jugoslovanske državljane ostane postopek v glavnem nespremenjen. Sprememba velja predvsem glede deviznih sredstev, ki jih ne bo več treba prijaviti na meji pismeno, ampak bo zadostovala ustna izjava.

Zamudno izpolnjevanje carinskih deklaracij je bilo za marsikatero tujega potnika precej mučna stvar. Po drugi strani pa je bil postopek nevzdržen v posameznih konicah. Niso bili redki primeri, ko se je nabralo na obmejnih blokih tudi do 300 motornih vozil. Carinski postopek se kljub takšnemu navalu ni prav nič sprostil, kar je povzročalo pri potnikih zaradi dolgotrajnega čakanja samo živčnost in jezo. Nekateri turisti so šli raje drugam.

Ugotovimo lahko, da je Jugoslavija z omenjenimi ukrepi precej povečala propustnost na obmejnih prehodih. Te ukrepe so splošno sprejeli vsi z zadovoljstvom; predvsem še turisti in gostinski delavci, ker utegnejo po njihovem mnenju vsaj neposredno vplivati tudi na povečanje turističnega prometa s tujino.

PROSVETNO DRUŠTVO »ROŽ« V ŠT. JAKOBU V ROŽU

uprizori v nedeljo, dne 19. avgusta ob 8. uri zvečer na župnijskem dvorišču v št. Jakobu domačo zgodovinsko igro

Miklova Zala

Po dr. Sketovi povesti jo je dramatiziral Jaka Špicar.

Vstopnina 10.— šilingov.

Na edinstveno prireditev ste vsi pristrčno vabljeni v domovino naše zveste Miklove Zale.

vaja močne države v skušnjava, da s to pomočjo izvajajo tudi politični pritisk ali celo upostavljajo in jačijo svojo oblast nad slabšimi ljudstvi. Sveti oče opozarja izrecno, da bi taka pomoč pomenila le novo obliko kolonializma in bi ogrožala svetovni mir.

Svetovljansko gledanje prilik sili velike države k tesnemu sodelovanju, za kar pa danes manjka medsebojnega zaupanja. Ena država se boji druge. Vsaka se oborožuje v strahu pred drugo. Ogromne vsote in-

vestirajo države v vojaške in obrambne svrhe. Ena sama atomska bomba odtehta v vrednosti več kot sto moderno opremljenih bolnic. Z denarno vrednostjo ene same bombe bi lahko nasičevali stotisoč ljudi skozi teden dni. Krivo tega nezaupanja pa je pomanjkanje vere v Boga, ki je temelj npravnega in s tem naravnega reda v svetu. Čim manjši postaja svet, tem bolj očitno je, da povezuje ljudstva in države tega malega sveta le en sam — njegov Stvarnik in Gospodar.

- K R A T K E V E S T I -

Celovski župan Ausserwinkler se je v petek, 3. avgusta, torej na rojstni dan znanega koroškega pisatelja Josefa Friedricha Perkoniga, ki je umrl pred tremi leti, podal na osrednje pokopališče in položil ob pisateljevem grobu venec glavnega mesta. Spremljala sta ga podžupan Seidling in mestni svetnik Novak. Pri tem obredu je bila navzoča tudi Perkonigova soproga. Župan je pisateljevi vdovi zagotovil, da je mestna občina prevzela dolžnost, da bo skrbela za pisateljev grob. V ta namen je bil tudi izdan »Perkonigov brevir«, ki nam pokaže Perkoniga kot človeka.

Za zgradbo zida v Berlinu so porabili toliko cementnih blokov, da bi lahko zgradili s tem materialom 15.000 stanovanj.

V začetku julija so zborovali v Londonu, Ontario, katoliški zdravniki. Tema tega mednarodnega zborovanja je bila: Katoliški zdravniki v spreminjajoči se družbi.

Železniška nesreča je zahtevala v Romuniji preteklo nedeljo 32 mrtvih. Ranjenih je bilo 54 oseb. Nesreča se je zgodila na nekem ovinku, ko se je vlak z največjo brzino blizal kolodvoru v Bukarešti.

6 prejšnjih esesovcev, sovjetskih državljanov, je bilo obsojenih na smrt. Sodbo je izreklo vojaško sodišče v Krasnodaru v severnem Kavkazu zaradi vojnih zločinov.

10.000 belgijskih kmetov je pretekli teden demonstriralo. Zaprlo je z 2500 traktorji ves promet na vseh cestah mesta Hannut med Brusljem in Namurjem. Demonstracije so se vršile zaradi zapostavljanja kmetijstva v tej deželi.

Zaradi poplav in zaradi zrušenja številnih hiš, ki jih je povzročil na Japonskem tajfun, je zgubilo življenje 11 ljudi, 29 jih je ranjenih, 3 pa pogrešajo.

V Nemčiji so zgrabili Wernerja Heyde, ki ima na vesti več kot 100 tisoč umorov. Heyde je bil v nacističnem režimu zdravnik-psihater po taboriščih. Imel je nalogo določevati, kdo izmed jetnikov je telesno in umsko tako šibak, da ga je treba spraviti s sveta. Mož je tako »vestno« izvrševal svoj rabeljski posel, da je pošiljal v peči kar množice nesrečnih žrtev. Leta 1947 se mu je posrečilo pobegniti iz ameriškega taborišča. Skrival se je pod drugim imenom v Šlezviku. Šele po petnajstih letih so ga našli. Zdaj bo terjala pravica račun od njega.

Proizvodnja avtomobilov v Italiji stalno narašča. V teku letošnjega leta bodo vrgle tovarne na trg 775 tisoč avtomobilov; to je 20 odstotkov več kot lansko leto. Leta 1960 je prišlo eno vozilo na 21 prebivalcev v državi, dočim je imel leta 1925 komaj vsak 335. prebivalec svoj avto.

2600 gostov je zadnjo nedeljo julija obiskalo »Minimundus«. S tem je število obiskovalcev Malega sveta ob Vrbskem jezeru doseglo število 50.000 obiskovalcev v tej sezoni. To število je tem značilnejše, ker se je sezona letos začela precej pozno in še zdaj ne poteka ob sijajnem vremenu. S tem je postal »Minimundus« znova najbolj obiskana razstava na Koroškem; pričakujejo celo, da bo letošnje število obiskovalcev prekosilo število lanskega leta, ko je naraslo na 92.000 obiskovalcev.

Na Kitajskem je izbruhnila kuga. Iz Makaa so prišle vesti o epidemiji kuge na področju Čungšana. Krajevni tisk poroča tudi o primerih kuge v okoliških kitajskih vaseh, in računa, da je epidemija povzročila smrt okrog 10 oseb na dan, od trenutka, ko je izbruhnila. Ne vedo pa, kdaj se je to zgodilo.

Kongres ZDA je odobril nov begunski zakon konec junija t. l. Od dosedanjih se razlikuje po tem, da je stalen, to je: v njem ni rečeno, kdaj neha njegova veljava. Zakon daje predsedniku vsako leto 10.000.000 dolarjev za podpiranje beguncev. Zaenkrat bo večina zneska porabljena za kubanske begunce.

Politični teden

Po svetu . . .

V WASHINGTONU

je predsednik Kennedy na svoji običajni tiskovni konferenci izjavil, da so Združene države dosegle napredek, kar zadeva izpolnitev podzemskih jedrskih eksplozij in je še dodal, da upa, da bo Sovjetska zveza prilagodila svoje stališče glede morebitnega nadzorstva, ki bi bilo potrebno ob sporazumu o prepovedi jedrskih poskusov.

To je bil osrednji predmet predsedniške tiskovne konference. Opazovalci so že namreč nekaj dni pričakovali, da bi zvedeli neposredno od Kennedyja, novosti o novih predlogih, ki jih nameravajo predložiti Združene države Sovjetski zvezi, da bi prišli do prepovedi atomskega orožja, ki bi bila na široko kodificirana. In zares predsednik ni razočaral pričakovanja. Dejansko je Kennedy potrdil neovrgljiv napredek tehnike in ameriške znanosti v razvoju jedrskih eksplozij. Toda poudaril pa je tudi, da ta napredek iz jasnih razlogov varnosti ne more pripeljati k spremembi stališča, ki ga ima Washington v zadevi nadzorstva na licu mesta.

PRELOG ZDA na konferenci bo v tem, kolikor je pač mogoče določiti na osnovi današnjih izjav predsednika Kennedyja, da bi Sovjetska zveza sprejela načelo o nadzorstvu »in loco« v okviru mednarodnega sporazuma o prekinitvi jedrskih poskusov. Nato bo ameriški predstavnik v Ženevi Arthur Dean pooblaščen, da razpravlja s svojimi sobesedniki o vprašanju skrajšanja števila nadzorov, kar je možno na osnovi doseženega napredka Združenih držav v slučaju ugotovitve in določitve jedrskih poskusov na razdalje s pomočjo znanstvenih naprav. Iz Kennedyjevih izjav pa se je jasno pokazalo, da olajšave, ki jih Združene države morejo dati v tej zadevi, niso na noben način popuščanje. To se lahko zgodi samo takrat, če bo Sovjetska zveza dala obširno zagotovilo svoje dobre volje in sprejela načelo nadzorstva in mednarodnih pregledov ter tako pristopila k dokončnemu sporazumu o prepovedi jedrskih poskusov.

BERLINSKO VPRAŠANJE

stopa v novo fazo, kar po mnenju političnih opazovalcev pomeni nenadno potovanje Ulbrichta in Stopcha v Moskvo. Obisk najvišjih političnih predstavnikov Vzhodne Nemčije pa bi naj v podrobnosti določil, kakšno delo je treba opraviti. Tiskovna konferenca, ki je bila v torek v Vzhodnem Berlinu, nima v tem okviru omejenega propagandističnega značaja na stališče, ki so ga na njej zagovarjali o vlogi bivše nemške prestolnice kot »vojne ognjišča«. Kajti v tem slučaju bi bila praktično odveč. Konferenca pa je služila, da je označila edinstvo vzhodnega bloka v podporo zahtev Moskve in Pankowa. V ostalem pa zopetni pojav sovjetskih lovcev v zračnih hodnikih, grožnja sovjetskega predstavnika v štiristranskem letalskem odboru proti poletom ameriških helikopterjev v vzhodnem delu spornega mesta dokazujejo po vojaški strani, da je Sovjetska zveza ponovno začela s pobudo. Ne gre samo za novo izdajo živčne vojne proti zapadu, kot dokazuje Ulbrichtov in Stopchov obisk v Moskvi. To je le propagandistična kampanja, da je »bodeče igle« v nemškem zračnem prostoru smatrati kot uvod, kateremu bi sledile nove določbe o berlinskem prometu, morebitna uvedba prehodnega vizuma za državljane zvezne republike, ki so namenjeni v bivšo prestolnico, in končno še mirovna pogodba. Ti ukrepi, iz katerih bi se zaostriala mednarodna napetost, pa imajo ta namen, da bi pripravili zapadne sile k pogajanju, in bi se te po sklenitvi mirovne pogodbe morale izključno pogajati z Vzhodno Nemčijo. Po mirovni pogodbi bi Vzhodna Nemčija vsaj na videz zadobila med temi državami polno suverenost. Sovjetska zveza pa bi se spričo tega dokončno rešila štiristranskih obveznosti, ki ji narekujejo neke vrste pravno zaščito napram državi, ki še nima svoje mednarodne pravne osebe, ker je razdeljena kot premagana Nemčija. V zvezi s tem se je že često govorilo, da si Kremel želi »novega moza«, ki bi mogel biti Wili Stopch, in bi ta stopil na čelo režima po zaključku ideološkega in političnega antagonizma med dvema Nemčijama.

MED KITAJSKO IN FORMOZO je izbruhnila kriza. Kitajski komunisti so v

zadnjih tednih začeli v provinci Fukien vzdolž obale nasproti Čangkajškove Formoze grmaditi velike vojaške sile, dovažati letala in topništvo ter izseljevati tam živeče prebivalstvo, razen zdravnikov. Komunistični režim v Pekingju je težko prizadet zaradi pomanjkanja živil, industrijskega zloma in nemirov v notranjosti države. Čangkajšek je že ponovno izjavil, da bo napadel kitajsko celino, čim bo ugotovil, da so se v notranjosti Kitajske začeli upori proti rdečemu režimu. Komunisti nameravajo zavzeti in napasti samo otoka Quemoy in Matsu, ali pa se morda spustiti v pustolovščino napada na Formozo, kar pa je zaradi ameriških obrambnih oblicij tega otoka manj verjetno.

KENNEDY BO VSEKAKOR V SKRIPCIH. Moral se bo kmalu jasno izraziti glede ameriške politike do teh dveh otokov, če se bodo razmere še bolj zapletale. ZDA so se bile obvezale braniti Formozo in otočje Pescadores, omenjena otoka pa samo v slučaju, če bi kazalo, da komunistični napad nanjo predstavlja prvi korak za naslednji napad na Formozo samo. Kennedy je izjavil, da smatra otoka za »nebranljiva« in da bo pazil, da »ne bo niti en Amerikanec umrl na teh dveh otokih«. Istočasno pa je povedal, da se bodo ZDA borile za otoka, če bo razvidno, da je napad nanju del komunističnega napada na Formozo.

PEKING IZ MOSKVE

doslej še ni dobil podpore za svoje grožnje proti Formozi, pač pa ravno nasprotno mizel poliv, ko je Hruščev v Romuniji izjavil, da »atomska vojna ne bo prizanekla nikomur, niti rumeni rasi ne«. Ta njegova izjava je naperjena proti Maocetungu, ki je ponovno izjavljal, da bo edina sila, ki bo izšla zmagovita iz atomskega konflikta, samo rdeča Kitajska, in to zaradi svojega 600-milijonskega prebivalstva, ki ga vsega atomske bombe ne morejo pokončati.

PREDSEDNIK BRAZILSKE VLADE

Tancredo Neves je pred kratkim dal ostavko svoje vlade, da bi omogočil članom svojega kabineta udeležbo pri jesenskih parlamentarnih volitvah dne 7. oktobra.

V MEHIKI

so za obisk ameriškega predsednika Kennedyja izvedli izredno stroge varnostne ukrepe. Levičarski elementi so namreč že sedaj

začeli trositi po mestu letake z napisi, da Kennedy nima v Mehiki nič iskati in da naj odide domov. Članek z enakimi zahtevami je objavilo tudi komunistično glasilo.

NA KUBI

se je znova začelo oboroženo nastopanje proti sedanji komunistični diktaturi. Do atentatov na vidnejše funkcionarje sedanjega komunističnega režima je prišlo tudi v Havani in tudi v drugih mestih v notranjosti republike. Nezadovoljstvo ljudstva proti režimu je splošno zaradi izredno slabega gospodarskega položaja in nezadostne preskrbe ljudi s prehrano. V provinci Matanzas so bile velike demonstracije ljudstva. Ljudje so v sprevodu hodili po mestu in vzklikali: »Dajte nam kruha, mi smo lačni«. Komunistični nasilnik Castro je v odgovor na zahteve lačne množice poslal v to mesto tanke in topove, da bi preplašili ljudi.

V ALŽIRU

so se voditelji za enkrat sporazumeli. Predvidevajo, da se bodo vršile volitve 27. avgusta. Še preteklo soboto so bile velike manifestacije alžirskega prebivalstva, vendar se je življenje spet normaliziralo. Pred tednom je bil sklenjen sporazum. Predsednik Ben Khedda je izjavil, da so se dokončno oddahnili vsi prijatelji borbene in izmučenega alžirskega ljudstva, za katerega se je v zadnjem času zdelo, da ne bo mogoče najti skupnih stališč. Iz njegovih izjav je razvidno, da je v zadnjih tednih vladalo v Alžiru neko kaotično stanje, ki so ga označevala izsiljevanja, tatvine, ugrabitve in nasilja majhnih krajevnih skupin. »Vprašanja, ki smo jih podedovali po 132 letih kolonialne nadvlade, so neizmerna. Za njihovo rešitev bo potrebnih mnogo let dela, enotnosti, potrpežljivosti in discipline«, je dejal Ben Khedda. Iz teh njegovih besed se pač lahko zaslušijo vse težave, ki so se pojavile pred mlado alžirsko vlado.

ATENTAT NA HKRUMAHA

so izvršili 2. avgusta. Vendar je Hkrumah, predsednik Gane, ostal nepoškodovan, ko je neznanec vrigel ročno bombo v bližino njegovega avtomobila v vasi Kulungugu, nedaleč od meje Zgornje Volte. Bomba je eksplodirala, ko je predsednik opazoval sprevod šolskih otrok. Neki učenec je na mestu umrl, neki policaj pa je pozneje v bolnici podlegel dobljenim poškodbam. Ob eksploziji je bilo ranjenih 56 ljudi, večina huje.

. . . in pri nas v Avstriji

STAVKANJE EKSEKUTIVE je pretekli teden zajelo vso Avstrijo. Glasovi iz javnosti so zelo različno komentirali ta dogodek. Neki znani ustavni jurist se je z daljšo razpravo lotil tega vprašanja. Pravi, da stavka ni pravo, zakonito sredstvo za doseg pravičnih zahtev stavkarjev, če so ti nosilci visokih državnih izvršnih funkcij. Sklicuje se na dokaze iz avstrijske ustave, na uradno zaprisego; sprašuje se, kako bi bilo, če bi stavkali ministri, deželni glavarji, narodni poslanci ali celo zvezna vojska. »Kdor je nositelj takega socialnega prestiža, se mora odpovedati takim prednostim.« Splošno je vladalo mnenje, da je eksekutiva zgubila s to gesto dosti svojega vpliva in ugleda. Podobno so se izražali in zgražali drugod, kjer se sprašuje, če se policija, žendarmarija in cariniki zavedajo svojega mesta. Ponekod imajo to celo za neko predvolitveno mahinacijo.

ZAHTEVA POLICIJE je bila predvsem v tem, da bi dosegla, da bi povišali od 1. oktobra dalje pristojbine za policijsko pripravljenostno službo. Stavke so se vr-

šile po vsej Avstriji, prizadeta so bila predvsem glavna mesta Dunaj, Linz, Solnograd, Gradec, Celovec, kjer pa zaradi tujskega prometa ni brezizjemno uspela. Namesto rednih policijskih služb so fungirali na najbolj ogroženih in najbolj prizadetih cestah in križiščih prostovoljci in člani požarnih bramb. Ponekod to stavkarjem ni bilo po volji in so prostovoljce odganjali.

V LINZU so se v nedeljo začela posvetovanja zveznega kanclerja dr. Gorbacha, notranjega ministra Afritscha in državnega tajnika dr. Kranzelmayerja. Po večurnih razgovorih so sprejeli kompromisni predlog, da bi se naj tozadevna pogajanja obnovila jeseni. Tudi žandarji in cariniki se čutijo solidarne s svojimi kolegi, ki jih hočejo podpreti.

SKLENILI SO povišati zahtevano pristojbino s 1. okt. 1962. Prav tako so rešili več ali manj vprašanje nove uredbe službenega časa pri varnostni službi. Vendar vse to predstavlja zgolj začasno rešitev; podrobnejša pogajanja se bodo vršila jeseni.

Slovenska gibanja v Trstu

Slovenska katoliška skupnost je imela v sredo, 27. junija, redni občni zbor. Dosedanji predsednik in svetovalec »Slovenske liste« v tržaškem občinskem svetu dr. Simčič je opisal politično delo odbora v pretekli poslovni dobi, kakor tudi svoje delovanje v tržaškem občinskem svetu, kamor je prispel ob prerani smrti dr. Josipa Agneletta. SKS je v okviru koordinacijskega odbora tesno sodelovala s Slovensko demokratsko zvezo glede nastopanja v občinskem svetu in drugih važnih skupnih zadev. Pri tej priliki je poudaril, da mora SKS in SDZ tudi v bodoče enako tesno sodelovati, ker sta danes res edini slovenski demokratični stranki ter si lahko le s skupnimi močmi priborita zastopstvo v tržaškem

občinskem odboru. (Letos 6. julija so namreč razpustili tretjo pretežno slovensko stranko, Neodvisno socialistično zvezo, v kateri so bili organizirani komunistični ali levičarsko usmerjeni Slovenci. Tržaški komunistični prvak Vidali in njegovi pristasi so po letu 1948 nasuli nanjo toliko blata, psovki in žaljivk, da je težko razumeti, kako bi Slovenci mogli vse to pozabiti in pristopiti prav v to stranko, ki je poleg tega še drugorodna, ter s tem zanašati narodno smrt v tržaške vasi; kako bi mogli podpreti komunistično partijo, ki jih je prej zmerjala s šovinisti. Interesi italijanskih komunistov in socialistov so Slovencom tuji in nasprotni! op. ur.)

Dalje je dr. Simčič izrazil veselje, ker

SLOVENC

doma in po svetu

V Argentini čestitajo ravnatelju dr. Tischlerju

Tudi list »Svobodna Slovenija«, ki izhaja v Buenos Airesu, se je spomnil 60-letnice ravnatelja dr. Joška Tischlerja. Častitkam slovenskih rojakov na Koroškem se pridružuje tudi Svobodna Slovenija ter iskreno čestita zaslužnemu in poštovnemu ter nesebičnemu borcu za pravice Slovencev na Koroškem.

Slovenski umetnik v St. Moritzu

Na četrti mednarodni grafični razstavi v St. Moritzu razstavlja poleg Amieta, Arpa, Campiglija, Clavéja, Ernija, Fischerja, Friedlenderja, Kalko Motija, Marinija, Picassa, Zadkina in drugih znanih umetnikov kot edini predstavnik jugoslovanske grafike Slovenec Joža Horvat-Jaki. On je tudi razstavljač z največ eksponati — prireditelji so uvrstili v razstavo kar deset njegovih del.

Slovenec med svetovnimi znanstveniki

Leta 1958 je bilo na sedmem svetovnem kongresu znanstvenikov za preučevanje raka v Londonu določeno, da bo naslednji svetovni kongres leta 1962 v Moskvi. V ponedeljek, 23. junija, se je res začel osmi svetovni kongres za preučevanje raka v Moskvi. Udeležujejo se ga delegati in znanstveniki iz 66 držav. Na povabilo sovjetske vlade se je udeležil kongresa tudi Slovenec dr. Franc Zajdela, ki je imel na kongresu tri predavanja, nato se je udeležil v zadnjih dneh julija in prvih dneh avgusta francosko-ruskega kolokvija o raku v Moskvi, kjer je 5 najbolj znanih francoskih radiologov, med njimi dr. Zajdela, in 5 najboljših ruskih radiologov razpravljalo o raku. Ob tej priliki je dr. Zajdela predaval o raku na jetrih pri podganah.

Dr. Zajdela je Ljubljčan, star 42 let, ki je zapustil domovino kot begunec leta 1945. Svoje izredne sposobnosti je uveljavil v Franciji. Je eden najbolj priznanih francoskih znanstvenikov za preučevanje raka. Je šef laboratorija na »Institut de radium« v Parizu ter vrši svoje znanstveno delo s pomočjo petih asistentov in številnih pomočnikov, ki iz vsega sveta prihajajo tja, da se tam izpopolnijo.

Slovenski koncert v New Toronto

Cerkveni odbor newtorontske župnije je letos povabil cleavelandski zbor »Korotan« v newtorontsko dvorano. Prve tri pesmi so bile Jerebovi »Jutranji«, Bučarjeva »Noč« ter Vremšakova priredba prekmurske narodne »Marko skače«. Ženski zbor je zapel koroško »Oj, ta mlinar« in narodno »Tam u dolu«, obe v priredbi Cirila Preglja. Solist Jože Dovjak je zapel kot prvo Volaričevo »Oj rožmarin«. Moški zbor je kot prvo zapel Antona Nedveda »Pozdrav« s Pavletom Boršnikom kot solistom. Druga pesem moškega zbora je bila Pregljeva »Venite, rožice moje«, ki ji je sledila Jenkova »Naprej«.

V drugem delu programa so bile zapete še dve pesmi: Pregljevi »Majski večeri«, v Tomčevi priredbi »Lipa zelenela je«, Stanka Premrla »V Korotan«, Bučarjeva »Ali res«, Pavčičeva »Pred durmi«, Ipavčeva »Planinska roža«, »Bela Krajina« Matije Tomca.

»Pesem o rojstvu«, koroška iz Podjume v priredbi Luka Kramolca je bila v Torontu verjetno prvič zapeta. Da je še posebno vžgala, je pripomogel mnogo solist Ivan Hauptmann. To in prejšnjo »Ribniško« je moral zbor ponoviti.

Jakoba Gallusa-Petelina »Glejte, kako umira pravični« je bila dovršeno odpeta. Efektno podana Försterjeva »Naše gore« je zaključila pester program.

Slovenski akademski ples v Torontu

Slovenski akademiki v Ameriki so priredili 2. junija letos v slovenski cerkveni dvorani v Torontu akademski ples, katerega se je udeležilo veliko število ljudi. Poleg odličnega zabavnega orkestra gospoda Intiharja, nam je zapel dve operni ariji še Blaž Potočnik iz New Toronta. Nastopili so tudi člani plesne skupine mladinskega kluba pri cerkvi Marije Pomagaj. Čisti dobiček je bil namenjen za podporo slovenskim študentom na Dunaju. Upamo, da bodo tudi druge podružnice kluba Slovenskih akademikov v Ameriki sledile vzgledu Chicaga in Toronta in na ta način prispevale na pomoč slovenskim študentom na Dunaju pri gradnji njihovega doma »Korotana«.

se je občnega zbora SKS udeležilo lepo število mladih ljudi, ki so tudi dali svoje zastopnike v novi odbor. Ta odbor je SKS preuredila, tako da bo imela političnega in organizacijskega tajnika ter več delovnih pododborov. Izvoljeni so bili: predsednik dr. Teofil Simčič, podpredsednik inž. Milan Sosič, politični tajnik dr. Matej Poštovan, organizacijski tajnik Marijan Slokar, blagajnik Marijan Bajc. Širši odbor obsega 15 članov.

TRI TEDNE SKRIT

(Svoje doživljaje pripoveduje Alojzij Vauti, selski župnik)

(Nadaljevanje)

Tam je bilo več prostora, tudi ena postelja je stala tam, da sem udobneje prenočeval. Moral pa sem skrbno paziti, da se ne izdam s kakim ropotom. Zelo blizu lope je namreč v preužitkarici stanovala družina Gašperja Ogrisa: oče, mati in šest otrok. Če bi me opazili, bi se morda zvedelo, kje sem in bi prišlo tudi mojim neprijateljem na uho. Previdno sem stopal po deskah, da niso škripale, zadrževali sem moral kašelj. Pa me je nekoč en otrok le moral slišati, ker je povedal staršem: »Danes je pa nekdo ravno tako zahrkal kakor gospod, ko na prižnico pridejo«. Ni pa slutiti, da bi ta nekdo bil res isti. Hrano mi je Meta neopaženo prinašala, izhod iz skrivališča pa je bil le zvečer, ko so bili že vsi v hiši. Pozneje sem zvedel, da sta za moje bivanje vedela tudi mati in sin Tomej. Pa so vsi znali molčati in me nobeden s kako neprevidnostjo ni izdal.

Tri dni sem prebival tam gori, potem pa sem dobil še boljše stanovanje. V podstrešju domače hiše si je Meta prej nekda priredila malo sobico na ta način, da je manjši prostor zaplankala z deskami. Malo okence je propuščalo dnevno svetlobo v sobico. Postelja in mala miza s polico na steni je bila njena oprema. To sobico je prepustila meni, sama pa se je zadovoljila z ležiščem v oddaljenem kotu podstrešja. V podstrešje je le malokdaj kdo prišel, zato sem se v sobici prosteje kretal. Kadar je bila vsa družina zbrana pri južini ali večerji, sem se lahko tiho po stopnicah podal na prosto. Mnogo sem bral, vpremišljevanjih v Mohorjevem molitveniku »Privatna na smrt« sem takorekoč opravljal duhovne vaje.

Ko je neko dopoldne Meta malo vsovala pri meni, zagledava naenkrat kako od vseh strani hite oboroženi folksverovci proti hiši. Hitro se je treba skriti. Kam? Pod Metine celice je bil okoli pol metra višji od tlaka v podstrešju. Zato je bila pred pragom postavljena premakljiva stopnica. Hitro smuknem pod pod. Meta postavi stopnico nazaj na njeno mesto in hiti doli k ostalim domačim. Kmalu pa se vrne in pritajeno zakliče: »Čisto tiho bodite!»

Folksverovci so najprej zahtevali jedi, ko so se najedli so pregledovali hišo in se pri tem polastili vsega, kar jim je bilo po volji. Jaz pa sem ležal na trebuhu v svojem skrivališču in se nisem ganil. Slišal sem, kako se odpravljajo. »Šment vas odnese!« sem se oddahnil. Toda komaj so bili kakih 50 korakov od hiše, so se ustavili in motrili hišo. Malo okence v podstrešju jim je vzbudilo sum. Vrnili so se.

»En fant je skozi tisto okno gledal za nami«, so trdili. »Hočemo videti kdo je

bil.« Res prikolovratita dva na podstrešje. Meta jima je morala pokazati dohod v podstrešje in iti pred njima. Slišal sem kako je vzdihnila: »Marija!« Oba ogledujeta vse kote, vstopita tudi v sobico. Nič! Takrat sem vedel, da mene iščejo. Molil sem in se priporočal v varstvo Mariji z zaobljubo, da poromam na Brezje in se ji tam javno zahvalim, ako me reši v tej nevarnosti. Eden od obeh že kar odide, drugi pa še ogleduje in se celo skloni k stopnici. Če bi jo malo odmaknil, bi ujel tička v kletki. Pa je vendar ni odstranil — v mojo srečo!

Meta je stala za njim vsa zaskrbljena. Vprašal sem jo pozneje kaj bi bila storila, če bi me folksverovec le odkril.

»Planila bi nanj, ga zgrabila za grlo in ga davila tako dolgo, da bi vi ušli.« Sreča torej tudi zanj, da ni padel v roke močne in odločne Mete.

Jeseni sem romal na Brezje in tam izpolnil svojo zaobljubo. Med mašo pred milostno podobo Marije Pomagaj sem po evangeliju zbranim romarjem razložil svojo zaobljubo in se Mariji zahvalil za izkazano pomoč v stiski, ter romarje spodbudil k močnemu zaupanju do Marije. Romarji so bili kar ganjeni.

Morda se pa tak obisk folksverovcev še ponovi? Za vsak slučaj je treba skrivališče dobro pripraviti. Dosedanji vhod v skrivališče sva z Meto zaprla, stopnico pribila, pač pa sva odprla široko desko v pōdu pod posteljo.

Nedolgo potem se je res spet nenadoma pritepla večja gruča folksverovcev h Košutniku. Vse domače so zbrali v družinsko

Dr. Ingomar Heyer:

POTOVANJE V *Sveto deželo*

(Nadaljevanje in konec)

Odločila sva se iti pogledat v beyruthsko pristanišče. Morda bo tam kakšna ladja, ki bo plula v Turčijo, ako drugačna ne, vsaj tovarna. Dobila sva naslov neke agenture in res, imela sva srečo. Zvedela sva, da odide ladja še tisti večer oziroma najkasneje drugo jutro.

V razgovoru z voditeljem te agenture sem spoznal, zakaj imajo ti orientanci toliko bogastva. Medtem ko se pri nas bogataši trudijo, da si nabavljajo udobna in razkošna stanovanja, avtomobile in podobno, orientanci živijo skromno in so zadovoljni z vsakim piastrom dobička. Nikdar ne kažejo tega, kar so že dosegli. Lani sem srečal v prostorih neke banke Arabca v stari ponošeni obleki, ko je iz žepa potegnil paket bankovcev, da jih izroči banki. Orientalci se z bogastvom nikoli ne hvali, kot to dela zapadnjak.

sobo in eden je ostal pri njih za stražo, drugi pa so po vseh hišnih prostorih plenili in jemali, kar se jim je vredno zdelo. Hitro sem smuknil v skrivališče in zaprl desko za seboj. Kmalu sta prišla dva tudi v mojo sobico. Prvi je takoj pograbil malo žensko žepno unico, ki je visela na žebliju ob strani. Drugi ga je pa pregovarjal, naj jo pusti, češ, da je ta ura gotovo last kakke dekletke, ki si jo je kupila s trdo prisluženimi denarci... In res jo je obesil nazaj.

Jaz pa sem brezskrbno ležal pod njima in jima figo kazal. Ko so folksverovci opravili svoj posel, so spet s plenom odšli, domači pa so pregledovali, česa vsega je zmanjkalo.

Dnevi so enolično potekali. Gašper in nekateri drugi gozdni delavci so se nekega dne odpravili v Korte iskat dela, pa so se naslednji dan že vmili z novico: v Kortah kar mrgoli Srbov, kmalu bodo tu! Rešitev se torej bližal!

Na Vnebohod 29. maja zjutraj se je z vrha Šajde oglašil top in streljal na Trkla, odkoder je nemški oddelek odgovarjal s strojnico. Kmalu pa je ta utihnila. H Košutniku je pribežal mlad folksverovec, študent, brez kape in orožja in ves prestrašen vprašal, kje je pot v selsko vas, potem pa je bežal, kar so ga noge nesle.

Preizkušeni redni srbski vojski in novoorganiziranim jugoslovanskim dobrovoljcem se Volkswehr ni mogla dolgo ustavljati. Ofenziva je nemške čete na celi črti potisnila nazaj, Jugoslovani so zasedli Celovec in še kraje severno od njega.

Tudi iz Sel so folksverovci še isti dopoldan pobegnili. S tem je tudi zame prenehalo skrivanje, naslednji petek dopoldne sem se pojavil na vasi, kakor bi zrasel iz tal. (Dalje prihodnjič)

Potem sva si ogledala Beyruth. Moja žena je bila presenečena, da je to mesto tako moderno. V neki knjigarni sem našel celo »Pešito« sirsko biblijo za skromnih 40 libanskih lir, to je 320 šilingov. Škoda, da sem moral gledati na vsako paro in biblije nisem mogel kupiti.

Na agenturi sva morala plačati za potovanje z ladjo 100 libanskih lir, to je 800 šilingov. Ladja, na katero sva se ukrcala, je bila mala tovarna ladja, lepa in čista. Namenjena je bila v turški Mersin. Vozili smo se ob sirski obali in se ustavili v mestu Eruad, kjer je bila družina kapitana ladje. Kapetan je bil zelo vljuden in ko nama je povedal, da je njegova mati prišla iz Bosne, ko so Avstrijci okupirali to deželo, se nisem čudil.

Od tam smo se vozili po morju skozi vso noč. Nad nami je bilo krasno nebo s

tisoči zvezd. V Mersinu je bilo treba spet čakati, dokler niso vsega precarinili in pregledali potne liste prav po turško. Ker sva imela že dovolj teh težav zaradi sirjskih dogodkov, sva hotela čimprej domov. Stopila sva v vlak, ki je vozil naravnost v Istanbul.

Ne daleč od Mersina je mesto Tarz. Tam je bil rojen sv. Pavel, apostol narodov. Ta je ponesel Kristusov evangelij med pogane, med evropske narode. Ta je zedinil Evropo v eno celoto, namreč v eno kulturo. Iz njegovega oznanjevanja je prišla ta kultura, ki se ponša s sv. Avguštinom, Tomažem Akvinskim, Duns Scotom, Albertom Velikim, Bonaventuro, Suarezom in Molino, temi misleci, tvorci evropskega duha. To so bili časi, ko je bila Evropa v sebi še dovolj močna, da se ubrani raznih slabih vplivov z vzhoda. Pozneje pa so najrazličnejše zmote, racionalizem, empirizem, revolucionarne ideje evropsko enotnost razkrojile. Tudi filozofi nemške idealistične periode kot Kant in Hegel, sicer pomembna filozofa, so se obrnili proti ontologiji in proti nadvse pomembni vlogi božjega razodetja in Cerkve v življenju narodov. V Evropi se je rodil liberalizem, socializem, skrajni nacionalizem in komunizem, partikularizem in egoizem. Danes Evropa eksportira vso to miselnost drugam in seje nesrečo še drugod, ko je že njo spravila na rob propada. Povrh pa misli danes ta Evropa, da se bo rešila pred komunistično nevarnostjo z masovno proizvodnjo industrijskih proizvodov. Treba pa bi bilo človeka, kot je bil ta človek iz Tarza, sveti Pavel, da bi Evropo prebudil.

Take misli so mi rojile po glavi, ko smo se vozili preko Turčije proti bosporski ožini, kjer se začneja evropska celina. V vlaku so bili z nami številni turški študentje. Pri vseh sem videl, kako imajo vse drugačno pojmovanje do vere, kot ga pa ima današnji povprečni Evropejec.

Iz Istanbula naju je popeljal brzec proti Avstriji, potem ko smo doživeli skozi Turčijo tipično orientarno prenatrpanost v vlaku. Ko sem se ustavil še par dni na Tirolskem, sem spoznal, kako majhni so ti naši avstrijski problemi nasproti tem, kar se danes dogaja v širnem svetu. Hipertrofiziran nacionalizem, to je ena od bolezni današnje Evrope. Čim dalj greš od avstrijske meje, tem manjši pomen imajo avstrijske skrbi za človeka. So pa te skrbi opreka, ki zavira zedinjenje Evrope.

Tako sem lani doživel Sveto deželo in želim, da bi jo še kdaj mogel obiskati. Da bi takrat ne bilo več tistega zidu, ki jo loči! Pri tem naj tudi Evropejci pomagajo, saj je rana Svete dežele rana za vse kristjane, ki niso izpolnili svoje dolžnosti.

(Najlepša hvala našemu prijatelju za ta potopis. — Uredništvo.)

Kulturni obzornik:

Poljski kulturniki hodijo svoja pota

Ko je Poljska oktobra 1961 uradno praznovala štiridesetletnico Francisa Bačona, empirističnega reformatorja znanstvenega raziskovanja, je v spominskem govoru predsednik Akademije Tadeusz Kotarbinski terjati svobodo znanstvenega delovanja. Ugotovil je, da »tisti, ki imajo v svojih rokah oblast, na splošno omejujejo svobodo jezikov in peres«, ker se boje, da kakšna neprevidna beseda ne bi zažgala najprej sena, potem skednjá, nazadnje cele vasi. Vendar je pripomnil, da ne ustavimo prometa zato, ker se včasih zgodijo nesreče... Odločno je poudaril, da mora svoboda biti temeljno načelo, da morajo tisti, ki jo hočejo omejiti, v vsakem primeru posebej opravičiti svoje ravnanje. Tako je starosta poljskih filozofov že pred XXII. kongresom odprl debato o svobodi znanosti in njenih mejah, ki je zadnje tedne 1961 zajela poljsko tedensko časopisje, kjer je več univerzitetnih profesorjev prispevalo svoje poglede na to pereče vprašanje.

Kmalu za Kotarbinskim je temo povzel varšavski profesor za poljsko literaturo Julian Krzyzanowski. Svobodo brez mej je označil za »lep mitos«, a pomenljivo dodal, »da miti pripravljajo to, kar bo prej ali slej zmagalo«.

Čez nekaj dni je znani jurist Stanislaw Ehrlich potegnil krinko raz pojem »svoboda znanosti v mejah marksizma«. Poudaril je, kako so bile v moči tega pojma pod Stalinom obsojene teorije relativnosti, kibernetike, ekonometrije in semantika.

Sklicevaje se na Lenina je naglasil, »da edina zadat, ki jo more stranka od znanstvenikov terjati, je brezkompromisna zadat na strani znanstvene resnice,« kakor se je zgodilo v pravdi o kibernetiki.

Prof. Adam Schaff, ki tudi izven Poljske velja za enega najspretnejših zagovornikov marksizma, je k debati doprinesel živahno kritiko zastarelih nazorov, ki so v deželah vzhodnega sistema zavirali sociološko raziskovanje. Kdor hoče »politiko na znanstvenih temeljih«, mora poznati tudi »konkretna dejstva« in ne zgolj marksistične postulate. Zlasti se je zavzel za poglobljeno proučevanje javnega mnenja.

Poljski intelektualci se realistično zavedajo, da jim komunizem ne bo dal svobode, vendar upajo v prihodnost. Einsteinov učenec fizik Leopold Infeld z neko resignacijo privoljuje v sedanje stanje, toda »pod pogojem, da se bo svoboda za naše otroke večala in ne manjšala«.

Razprava se je nadaljevala tudi januarja letos. V glasilu varšavskih razumnikov »Przegląd kulturalny« je tajnik Poljske akademije znanosti Henryk Jablonski zahteval svobodno izbiro predmetov znanstvenega raziskovanja, ki ne sme biti omejevana, četudi se je treba ozirati na obstoječe potrebe poljske družbe. Obžaloval je tudi, da je delež poljskih marksistov v znanstveni diskusiji tako reven.

V drugi polovici januarja je varšavski Klub intelektualcev izbral svobodo izražanja za poglobljeno temo svojih debat. Ve-

čina razpravljalcev je poudarjala nujnost popolne svobode izražanja. Le tako bodo namreč na zapadu odstranjeni pomisleki zoper intelektualna prizadevanja v vzhodnih državah.

Tako odločno terjanje svobode je seveda v zvezi s popolnim nezanimanjem velikanske večine poljskih pisateljev za marksistične teze. »Polytika«, glasilo centralnega komiteja poljske KP, očita Zvezi poljskih pisateljev, da jo zanimajo zgolj materialni pogoji, nič pa ne obravnava na svojih sestankih političnih in kulturnih problemov.

Zelo je pretreslo poljsko inteligenco kratko sporočilo policije nekaj dni pred Božičem, da je Henryk Holland, priprt zaradi zaslišanja na vojaškem tožilstvu, skočil skozi okno in se ubil. Nič pa ni povedalo objavljeno besedilo, da je tajisti Holland nekoč prejel najvišja odlikovanja in goreče sodeloval z Gomulko 1956. Tudi pogreba niso naznanili. Vendar je celo »Trybuna Ludu« poslala venec svojemu stanovskemu in strankarskemu tovarišu. Ker se je samomor mladega docenta sociologije zgodil v zelo skrivnostnih okoliščinah, je časnikarska zveza prosila najvišje partijske faktoze za pojasnitev. Baje je bil obdolžen zvez z inozemskimi časnikarji. Toda ali je to zadeva, ki jo raziskuje vojaški tožilec? Hollandova smrt je vrgla težko senco na novoletno praznovanje.

Po Novem letu se je razvedelo, da je bil na tajni razpravi Jerzy Kornacki obsojen na dvanaest mesecev zavora zaradi »klevetniških« vesti o režimskih voditeljih. Sodisce tedaj ni osvojilo teze o razdvojeni osebnosti in je nekdanjemu načelniku kabineta predsednika Osuba-Moravskega pri-

pisalo odgovornost za napadalna pisma, ki jih je naslavljal na režimske vrhove in razmnoževal za javnost. Posebno so mu šteli v hudodelstvo, da je nekda tako izrazil nasprotnik antisemitizma posebno žgoče puščice streljal na judovsko ženo enega najvišjih poljskih voditeljev. Jerzy Kornacki je živahno deloval v »Krivem krogu«.

Tudi Ana Rudzinska je bila obsojena. V začetku svedčana ji je sodišče naložilo eno leto zavora zaradi »delovanja, ki škodi dobremu imenu Poljske in drugih ljudskih demokracij«. Kot štipendistka v Parizu naj bi gojila stike z glavnim urednikom »Kulture« in zanj prevajala »literaturo, ki Poljsko spravlja na slab glas«. V resnici pa je zgolj tehnično sodelovala pri prevodu nekega sociološkega dela, ki ga je napisal stari poljski socialist Feliks Gross, sedaj profesor v New Yorku.

Jerzyja Giedroyc obtožnica označuje za uradnika predvojne poljskega obveščevalnega središča, v resnici pa je bil uradnik na industrijskem ministrstvu in urednik revije »Polytika«.

Med poljsko inteligenco, ki je izšla iz socializma ali pa se novemu režimu po zmagi pridružila, kot stari mason Kontarbinski, vre. Kot vse kaže, je te najnovejše in posebno močne manifestacije volje po svobodi povzročila vedno večja zaskrbljenost sprčo vedno bolj izrazitih groženj režima zoper svobodo.

Med socialistično inteligenco vre ne samo zaradi krize socializma, temveč tudi zato, ker v njenem sosedstvu katoliški kulturniki ohranjajo živ ogenj svobode.

D. F.

PODGORJE

Sporod romarskih slovesnosti
na Veliko Gospojnico:

Na predvečer je rožni venec, blagoslov in spovedovanje.

Na praznik od 6. ure naprej spovedovanje, ob 7. in 8. uri sv. maše, ob 9. uri sv. maša in nemška pridiga, ob 10. uri slovesna sv. maša in pridiga. Mašuje novomašnik-misijonar, ki so mu verniki štebenjske fare omogočili s svojimi darovi študiranje, in deli novomašniški blagoslov. Ob pol 12. uri je zadnja sv. maša. Ob 2. uri popoldne so pete litanije. Sv. maša pri Kapelici je ob 10. uri.

PODGORJE

(Zlati jubilej)

Kako hitro mine čas. Nekdo je rekel: »Najprej gre prav počasi. Še predno opaziš, že hiti. Ko bi želel, da bi leta minevala bolj počasi, pa začnejo po rožansko »bzati«. Prvih deset let dolgo ne mine, 25 let kmalu mine, 50 let pa je tudi minulo. Ostali so spomini. Ostala so dobra dela, ki smo jih opravljali v teh letih za Boga, za svoje v družini, za sofarane v fari.

Tako nekako si je najbrž mislil naš slavljenelec Toni Fugger, mežnar in organist v Podgorjah, ko so mu pevci zapeli v nedeljo, dne 29. julija: »O slavljenelec današnji...« in mu voščili še mnogo lepih in zdravih let v krogu svoje družine in tudi v krogu prijateljev-pevcev.

Komaj je zapustil ljudsko šolo, že se je šel učiti za organista. Najprej se je vadil doma pri takratnem zelo muzikaličnem gospodu župniku Janu Drunecky. Pripovedoval nam je, kako je bilo na Peravi v Beljaku, kjer ga znani gospod Grafenauer ni učil samo orglati, temveč tudi brisati prah v žagradu in zvoniti točno ob uri. Nato je Toni Fugger pogumno prevzel službo mežnarja in organista v romarski cerkvi v Podgorjah ter jo zvesto opravljal skozi vseh 50 let. V kolikor mu dopušča zdravje, jo opravlja še danes.

V knjigah bo zapisano, koliko krstov je bilo v teh letih v fari, koliko je bilo porok. Toni je bil kot mežnar zraven. Tudi na veselem ženitovanju mežnarja seveda večkrat ni manjkalo, ker je pač navada, da ženin in nevesta povabita oba, župnika in mežnarja. Veliko je bilo faranov in prijateljev ter znančev v teh petdesetih letih, ki jih je Bog odpoklical v večnost. Naš Toni je zvonil in pel v slovo.

Kot mežnar in organist je imel posebno veliko opravka na romarske dneve. Ker prihajajo v Podgorje romarji iz vseh far zgornjega in spodnjega Roža, našega mežnarja tudi vsi poznajo. Birme so za vsakega mežnarja in organista skrbi polni dnevi. Naš Toni je prestal že več birm pod škofi Kaltnerjem, Kahnem, Adamom, Rohrerjem in Köstnerjem. Vse birme je srečno prestal in, če bi župnik ne vedel, kaj je treba za birmo pripraviti, je treba vprašati samo njega. V posebnem zahvalnem pismu so se mu naš škof zahvalili za vso zvestobo v službi Cerkve skozi dolgih 50 let in mu voščili še mnogo zdrava leta.

Kot mežnar je moral delati Toni še druge tečaje in »kurze«. Tako rad pripoveduje, kako je s sedanjim župnikom delal »Luftschutzkurs« v Beljaku. On točno ve, kaj bi bilo treba narediti, če je župnik pred oltarjem, on na koru in polna cerkev ljudi in se bliža napad sovražnih letal. Med vojno je takšen napad tudi doživel, ko so letala napadla podgorski kolodvor ravno med mašo in je bilo nekaj mrtvih — na kolodvoru, ne v cerkvi. On je seveda ljudi in župnika in tudi sebe spravil na varno.

Organist Toni Fugger je rad dobre volje in se večkrat pošali. Tale je njegov »šlager«: V šoli je otrok pisal nalogo o mežnarju. Pisal je: »Mežnar je na svetu zelo koristen, ker zjutraj ob petih zvonih, da ta boljši ljudje vejo, da smejo še dve uri spati. Ob 11 spet zvonih, da kmetje na polju vedo, naj bodo kmalu lačni. Zvečer mežnar še enkrat zvonih, da otroci klofute dobijo, če ne gredo hitro domov. Včasih pa je mežnar tudi škodljiv. Posebno tedaj, če zvonih ponoči. Kajti takrat vedno nekje gori. Mežnar živi večinoma od porok, od krstov in od mrličev, kjer največ zasluži. Zato je vedno vesel, če veliko ljudi umrje.«

Želimo našemu mežnarju in organistu še mnogo zdravih let in mnogo dobre volje!

Pri nas na Koroškem

200-letnica podgorske Kapelice

Že skoraj 250 let romajo verniki zgor-njega in spodnjega Roža h Kapelici. Pri-poveduje se, da je že svojčas hotela tukaj gor poromati sv. Hema, da je pa onemo-gla, da so angeli prinesli Kapelico v do-lino, kjer sedaj stoji podgorska romarska cerkev.

Na sliki vidite dve kapelici. Manjša je

starejša in bo že kmalu stara 250 let. Več-ja kapelica pa obhaja svojo 200-letnico. Neka bogata žena iz Gradca (Graz) je na-redila zaobljubo, da hoče tukaj postaviti novo kapelico. Naročila je, naj jo zidarji zidajo čez staro. Zidarski mojster pa tega

ni naredil in je postavil kapelico poleg stare. Na stropu vidimo, kako Marija obi-šče svojo teto Elizabeto, kako si sežeta v roke sv. Jožef in sv. Joahim, kako Eliza-beta pozdravlja Marijo z besedami: Blago-slovljena si med ženami in blagoslovljen je sad tvojega telesa.

Na stenah so slike nadangelov Mihaela, Gabriela in Rafaela ter angelov varuhov. Na zadnji steni je naslikan še Lucifer, ki valj v svoji jezi, da bi uničil Marijino bož-jepotno cerkev, kamenje s hriba. Pravijo, da so prvi kristjani naših krajev v časih preganjanja bili poslani v kamnito gorovje Kapeličnega vrha in so tukaj morali de-lati v kamnolomih. Na sliki vidimo, kako so vključeni v verige in kako hudo mora-jo delati. Marija je bila njih pomoč in njih upanje. Pa naj bo to le pobožna zgodba. Resnica je, da h Kapelici leto za letom prihajajo romarji s svojimi skrbmi in težavami. Vsi prosijo pri Mariji pomo-či in tolažbe. Tudi starodavni napis na mali Kapelici pravi: Marija pri Kapelici, usliši prošnje romarjev, ki pobožno k tebi prihajajo.

V nedeljo, dne 19. avgusta, hočemo ob lepem vremenu spet v večjem številu poro-mati h Kapelici in se spomniti dvestolet-nice njenega obstoja. Tolikim rodovom je Marija pri Kapelici varovala vero in dru-žinsko srečo. Molimo, da tudi nas ne za-pusti.

Ob pol 9. uri bo prva sv. maša. Nato je pranganje po lepi, čeprav malo kamniti poti na Vodico. Potem je še ena sv. maša. Marija pri Kapelici, usliši tudi prošnje vseh, ki bodo ob dvestoletnici priromali k tebi. Strma in težka je pot h Kapelici, še strmejša in težja je pot v sveta nebesa.

V spomin + Antonu Kuteju

Minilo je 25 let, odkar je 4. julija 1937 pri Mariji v Trnju v Železni Kapli obha-jal primicijo č. g. Anton Kutej. Letos bi torej obhajal srebrni jubilej mašništva. Znanci in prijatelji pokojnega pa tudi bralci »Našega tednika« naj bi se spomni-li tega jubileja, ki ga srebrnomašnik ob-haja v večni domovini. Njegov oče je bil žrtev prve svetovne vojne, sin pa junaška žrtev za Boga in Kristusa v drugi svetovni vojni. Izšel je iz Podjune. Njegova študij-ska leta so bila trda. Njegova dobra mati Marička je z delom svojih rok skrbela za študenta Toneja. Koliko je žrtvovala, koli-ko je molila za poklic sina.

Anton je bil gojenec Marijanišča in obi-skoval gimnazijo v Celovcu. Skrben in ve-sten je bil, odkrit značaj, dober in postrež-ljiv. Po maturi je vstopil v celovško bo-goslovje in se pripravljaj na duhovniški poklic. Novo mašo je hotel darovati v ro-marski cerkvi Device Marije v Trnju, ka-mor je kot dijak tako rad prihajal v vsakih počitnicah. Veličastno je bilo slav-je. Velika množica je spremljala novo-mašnika iz farnih cerkev k Mariji v Trnju, kjer je zapel svoj prvi Gloria in excelsis Deo... Položil je svoje življenje na oltar po Mariji. Ona je sprejela to žrtev mladega duhovniškega življenja. V župnišču so se zbrali prijatelji, sorodniki in dobrotniki g. Kuteja, med njimi je cela vrsta blagih rojakov, ki so postali s pokojnim žrtev dru-ge svetovne vojne. Duhovni oče je bil Košnikov oče Jožef Piskernik, duhovna mati pa Rupijeva mama iz Velinje vasi.

Po končanem bogoslovnem študiju je bil nastavljen novomašnik kot kaplan v Žele-zni Kapli. Goreče je deloval v pastirstvu. Postati je hotel vsem vse, da bi vse pridobil za Kristusa. Iz Železne Kaple pa je prišel kot kaplan v Šmihel in je tam nadaljeval svojo dušnopastirsko službo. Bil je odkrit značaj. Zato tudi ni hotel prikrivati oči-vidne krivice narodnosocialistične vlade Hitlerja. Poklicali so ga na odgovor v Ve-likovec, pa tudi tam je odkrito govoril, brez strahu je stal pred zastopnikom ge-stapo, ki so ga zasledovali. Njegove odkri-te izjave so jim zadostovale, da so ga kma-lu zaprli in odvedli v koncentracijsko tabo-rišče v Dachau.

Začela se je za njega težka strma križe-

va pot za Kristusom. Živa priča njegovega junaškega trpljenja je č. g. župnik Nikolaj L'hoste, ki je prišel še živ iz Dachaua. Po končani vojni je 1. 1945 v Železni Kapli v dolgi pridigi govoril o trpljenju pokojnega Antona Kuteja, s katerim je bil skupaj v taborišču. Zdelo se nam je, da je to poro-čilo iz časa preganjanja Cerkve po rimskih cesarjih. Pri vseh mučilih je ostal Anton miren in se nikdar ni klanjal in tudi ne navidezno odobral delo nacistov in nji-

hovih klečeplaznikov. Iz Dachaua so ga po-slali v zloglasni Mauthausen, kjer je med drugimi moral nositi težke kamne na grič, spustili so jih nazaj in spet je moral po-brati težke kamne in jih vleči na vrh. Mnogi so tam popadali in izdihali dušo. Antona pa so vsega izčrpanega in izstrada-nega poslali nazaj v Dachau. Pobiral je krompirjeve olupke, ki so jih drugi metali po tleh in jih užival, da bi si nekoliko ute-šil glad.

Takrat so duhovniki v Dachau priprav-ljali na tihem kapelo oz. prostor, da bi mogli tam darovati sv. mašo. Iz Rima so dobili skrivaj spregled vseh potrebnih obleke, posod za sv. daritev. Posrečilo se jim je dobiti kruha in vina za sv. daritev. Niso pa imeli mašne knjige. Skušali so na-pisati na koščkih papirja, ki jim je bil dosegljiv, sv. mašo. Nobeden ni znal kano-na sv. maše na pamet. A. Kutej pa je znal vse na pamet. Pisati ni mogel več, imel je

otekle roke in noge. Stal je v kotu in na-rekoval drugim sobratom besedilo sv. ma-še, ki so to napisali in sestavili tako be-sedilo sv. maše. Po težkih mukah je blagi Anton umrl kot mučenec Kristusov, pri-pravljen za nebesa s tako težkim, vdanim trpljenjem. Njegovo telo so zažgali v kre-matoriju taborišča. Sporočili so materi, da je zbolel in umrl. Če želi, ji lahko pošlje-jo pepel. Zaprlosili so za pepel. Poslali so ga po pošti. Če že ni njegov pepel, je saj iz pepela mučnikov taborišča v Dachau. Položili so ta pepel na pokopališču v Ško-cijanu v bližini groba č. g. župnika Vinka Poljanca, ki je tudi umrl na posledicah za-strupljenja v ječi. Zdaj počiva tam tudi blaga mati pokojnega Antona. Nepresta-no je žalovala za blagim sinom in želela biti z njim združena v domovini večnega miru in ljubezni.

Postojno ob srebrnem jubileju mašni-štva duhovnika trpina, mučenika, rojaka, koroškega Slovenca. On je izmed številnih žrtev koroških Slovencev zadnje vojne. Ali ne govori zgled tega junaka, duhovnika iz naše zemlje, tebi mladina, da ga posne-maš. Značajnost, zvestoba do izročil naših očetov vere in doma, naj ti bo draga. Ne prodaj teh svetinj!

Pokojni srebrnomašnik Anton pa naj v domovini resnice in ljubezni moli za nas. Posebno mu priporočamo eno zadevo, ki postaja za nas vedno bolj pereča. Redčijo se vrste naših dušnih pastirjev, naraščaja pa je med nami tako malo. Kaj če ne bo več duhovnikov med nami? Milost je to, in za to milost moramo prositi in žrtvo-vati, da bi mladeniči iz naših dolin sledili Kristusovemu klicu in postali oznanjevalci blagovesti Kristusove.

ŠT. JURIJ NA VINOGRADIH

(Nova maša)

Velik praznik za našo faro je bila nedelja, 29. VII. 1962. Ta dan smo imeli v naši fari novo mašo, ki jo je daroval domačin, preč. g. Siegfried Wobak, član jezuitskega reda. Za to visoko službo se je preč. g. novomašnik pripravljaj zadnja leta v Inns-brucku in je tudi tam prejel na god sv. Ane letos sv. mašniško posvečenje.

Razumljivo je, da smo se za ta dan kar se da skrbno pripravljali, kajti minilo je že 112 let odkar je bila v naši fari zadnja nova maša. Postavili smo slavoloke, pletli vence, pripravili oltar na prostem in kar je ob taki priliki potrebnih opravil. Silno neurje v soboto popoldan nam je sicer deloma skazilo slavnost, kajti nekaj sla-volokov se je podrlo in napis na njih so bili raztrgani. Ob pogledu na to razdeja-nje smo se nehote spomnili podobnih slik zadnje nove maše č. g. Poldija Kaslja na sosednjih Želinjah leta 1958, ki jim pa ni bilo krivo neurje, ampak so to stori-li verski in narodni nestrpneži pod okrilje noči. V nedeljo zjutraj pa je vendarle ne-halo deževati in se je vršila vsa slovesnost od vremena nemoteno.

Pred župniščem se je zbralo mnogo ljud-stva. Za veselo razpoloženje je skrbela god-ba iz Mostiča. Ko je stopil preč. g. novo-mašnik iz župnišča, so sledile deklama-cije, nastopili so šolarji s petjem in zorno deklamacijo, nakar je pozdravil g. novo-mašnika v imenu velikovške dekanije, ka-mor spada tudi nafa župnija, preč. g. de-kan Kanduth. Dolg spreved se je nato vil ob spremljavi godbe proti ljudski šoli, pred katero je bil obdan od mlajev in ves v ro-žah in zelenju postavljen novomašni oltar. Tukaj so bile zopet deklamacije, nakar se je začela sv. maša.

Žal je bila pridiga, kot tudi vsi drugi obredi samo v nemškem jeziku in se je popolnoma prezrlo dejstvo, da je naša žup-nija na dvojezičnem ozemlju. Slovesnost smo zaključili z zahvalno pesmijo, nakar je preč. g. novomašnik delil še posamez-nikom novomašni blagoslov.

ŠTEBEN — MALOŠČE

(Nova maša)

V nedeljo, 15. julija smo doživeli v na-ši župniji izreden praznik: novo sv. mašo salezijanskega duhovnika, č. g. Mateja Maruvathraia, doma v državi Kerala v južni Indiji. Kolikor je poletno in sezonsko de-lo dopustilo, smo se pripravljali na ta red-ki praznik. Saj je bila zadnja nova maša že leta 1913, ko je bil posvečen v duhov-nika č. g. Ciril Kandut, ki je umrl leta 1922 na Dunaju. Dekleta in žene so pletle vence, možje in fantje so pripravili za žup-niščem prostor in oltar za mašo na pro-stem, ker bi bila farna cerkev premajhna za to slovesnost, duhovniki-sosedje pa so z domačim župnikom vred v tridnevni pri- (Nadaljevanje na 5. strani)

STEBEN - MALOŠČE

(Nadaljevanje s 4. strani)

pravljali srca za ta verski in misijonski praznik.

Že na predvečer se je zbralo veliko domačinov in letoviščarjev k slovesnemu sprejemu in pozdravu pred župniščem. Domači g. župnik, ki je organiziral podporno akcijo za bogoslovca iz Indije, mu dopisoval v imenu dobrotnikov ter ga letno enkrat tudi osebno obiskal, je pozdravil »našega« novomašnika v latinskem, slovenskem in nemškem jeziku. Sledile so deklaracije mladine in petje cerkvenega moškega zbora. V imenu župnije ga je v angleškem jeziku pozdravil bogoslovec H. Pinter iz Malošč. V dolgi procesiji smo spremili novomašnika v farno cerkev, kjer smo zapeli lavretanske litanije in se je gospod Mateo - tako ga kliče - v italijanščini pristrčno zahvalil za vso duhovno in gmotno pomoč na poti do oltarja in je rekel, da se čuti kakor enega izmed nas, ker ga toliko pristrčnih in globokih vezi veže na župnijo sv. Štefana.

V nedeljo je bila slovesna prva sv. maša na prostem pred župniščem. Sredi visokih smrek se je dvigal nad oltarjem mogočen križ. Menjaje s pevci so vsi navzoči s primernimi pesmimi spremljali sveto daritev, med katero je preč. g. Avgustin Čebul pozdravil novomašnika na kratko v latinskem, angleškem in italijanskem jeziku, nato pa v daljšem slovenskem in nemškem govoru pokazal vzvišeno in težko nalogo Krstusovega duhovnika. Skoraj pol ure je delil novomašnik sveto obhajilo. Po končani božji službi je novomašnik pozdravil navzoče in se še enkrat zahvalil dobrotnikom in vsem navzočim v svojem materinem in italijanskem jeziku ter dolgo delil številnim domačinom in gostom novomašniški blagoslov.

Po novomašni gostiji, ki so jo pripravile žene in dekleta v farni dvorani, je sledila duhovna igra »O lomljenju kruha«, s katero je farna mladina izrazila potrebo po duhovniku in njegovem delovanju v današnjem času. Naj bi ta izredni praznik vzdrnil srca in vzbudil skrb in soodgovornost za duhovniški naraščaj in rast božjega kraljestva med nami in v misijonskih deželah.

Pismo za Spelo

Sm se prov začudva, da s se spet ohvasiva, pa tak dovh brief našrivala!

Me veseli posebno še ta novica, da se je tvoja Lojza ž vdava, no prav z srca vse t' buale želim!

Bždej se vam bo pa ž bol doro hodivo! Jes čisem posebno na vole, zato k zmiram o dež hre, pa o bol zebe me, pa sonce ča seje, da b mav zheva se, zato sm pa za šribenje bol favlasta hratava, to vreme čveku čist žinje zmijža!

Pa da je lih o mihno l'pe ure bu, smo še srečno n'tr spravl' s'nu. Zdaj pa v t' hujšam note deva ni, zato k žito tak počas zori, pa tud hejde ča bomo mohl sjat. Če bo še dovh državo, bo rajtam sadje tud ozmrzevo, pa pred cajtam dvo zlatevo.

Črnic pr nas ž par lijt či, k jih svana osa'o leto pomori, pa zbolit za hudo nižo. No pa dons ja ča porajtajo več domače r'či, za vsa'o mihno rič se peč k doktarju l'ti. So pa vse bol zdrav' bli prej ljudi, zdej skor vsača n'k' boli.

Jes pa domače zdravilo zv cenm, se prleže k včas ana Kneipova kura, potlej je pa zdravo srce k pa ura.

Zdaj me pa še to zanima, al s ajžo ž t' mvađam zašribova, bl jo boš za se obdržava? Pa naj je akr voče, jez t svetujam: pridna bod' pa ča pstuj, pa t' mvađe kna nadlehuj!

Božidar Tensundern - zlatomašnik

V nedeljo, 12. avgusta, bo v Recklinghausenu na Westfalskem daroval svojo zlato mašo iskren prijatelj Slovencev č. g. Božidar Tensundern. Zakaj je to zlatomašno slavlje vredno, da ga omenjamo in posebej podčrtamo, naj pove naslednje.

G. Tensundern se je rodil v Gronau leta 1890 in se je po maturi odločil, da posveti svoje življenje Bogu kot duhovnik v münsterski škofiji. Leta 1912 je daroval prvi sveto daritev. Pod münstersko škofijo je spadalo tedaj tudi vse tisto ravno polje, pod katerim so desetletje prej odkrili pod zemljo silno bogastvo črnega premoga. Kot gobe so rastle iz zemlje rudniški stolpi in nastajala so cela mesta, napolnjena tujcev, med katerimi je bilo mnogo Slovencev.

Mladi g. Tensundern je videl, da potrebujejo slovenski izseljenci svojega duhovnika, da bodo ostali dobri. Uvidel je, kako velikega pomena je za človeka, da se mu božja beseda oznanja v njegovem domačem, materinskem in očetovskem jeziku. Saj se navadiš tujega jezika, da tudi tolmača ne potrebuješ, toda po zgledu prvih binkošti ima domača beseda za rast človeka v pravo življenje božjih otrok prav poseben pomen. Ko ni bilo izgleda, da bi iz domovine prišlo med slovenske rudarje dovolj izseljenkih duhovnikov, se je po zgledu nekaterih drugih nemških westfalskih duhovnikov začel učiti tudi on slovenščine, da bi postal slovenskim dušam res duhovnik, ki jim je bil potreben.

Zato je po novi maši odšel preko Bavarške in preko Tur na slovensko zemljo učiti se slovenskega jezika. Štiri mesece je prebil v Vipavi pri dekanu Lavriču, poslušal blaglasno slovensko govorico in se je učil, da bi se vrnil kot Slovenec med Slovence. Po vrnitvi na Westfalsko je bil še 3 tedne grajski kaplan v Sendenu, potem pa je nastopil službo v središču slovenskih kolonij v Gladbecku St. Lamberti. Kot duhovni vodja slovenskih rudarskih društev in bratovščin sv. rožnega venca je storil neizmerno dobrega za naš življenjski kraj. Kot zaprišečen tolmač je neštetim pomagal v najrazličnejših zadevah. Mož

visoke postave, trdne volje, plemenitega srca in blage duše je bil oče našemu rodu na Westfalskem skozi desetletja in desetletja. Njegov vzor sta bila sv. brata Ciril in Metod, ki sta misijonarila med našimi predniki. Njegovo ime in njegova oseba je slehernemu našemu rojaku na Westfalskem v prelepem spominu.

Vseskozi je bil v zvezi s slovenskimi skupinami po drugih državah. Širil je Mohorjeve knjige, vzdrževal je zveze z Rafaclovo družbo. Leta 1928 je zaradi zasluga za izseljene vernike postal konzistorialni svetovalec ljubljanske škofije, leta 1934 pa tudi mariborske škofije.

Ni čuda, da se je tudi nad njim znesel vihar, ki je zadirjal pred zadnjo svetovno vojno in hotel uničiti vse, kar je slovenskega. Leta 1938 mu je nacistična policija Gestapo strogo prepovedala imeti stike s Slovenci, katerih pastir je bil skozi 25 let. Tako se je moral umakniti na župnijo v Recklinghausen, kjer župnikuje še danes.

Zlatomašnik Tensundern je ostal vseskozi resen duhovnik. Ostal pa je tudi vseskozi iskren prijatelj Slovencev, ki se med njimi počuti kot doma in večkrat pove, da bi rad s svojim življenjem pokazal, da so tudi taki Nemci, ki naš narod cenijo in mu želijo, da bi cvetel in se krepil v zboru narodov, ki jih je dal Bog na svet.

G. zlatomašnik je dal natisniti tudi slovenska vabila na svoje zlatomašno slavlje. Izdal je tudi slovenske spominke podobice, na katere je napisal: »Hvali, moja duša, Gospoda! Marija, mati ljubljena, češče na boži ti! V spomin na zlato mašo Božidar Tensundern, župnik, dušni pastir slovenskih izseljencev v Nemčiji, konzistorialni svetnik ljubljanske nadškofije in škofije mariborske. Bog živi slovenski narod! Ciril, Metod, varujta slovenski rod!« Na svoje nemške spominke podobice pa je tudi napisal, česar je polno njegovo srce: »Gronau, Münster, Ljubljana, Maribor. Andenken an mein goldenes Priesterjubiläum, Tensundern, Pfarrer, Konsistorialrat von Ljubljana und Maribor. Gott segne meine Pfarrgemeinde Liebfrauen! Bog živi slovenski narod!«

Temu iskrenemu prijatelju koroških Slovencev želimo še na mnoga leta darovanja sv. daritve v blagor človeštva in delovanja po apostolskem zgledu sv. Cirila in Metoda.

Kako bo s kmetijskimi pridelki v EWG?

Gospodarskim strokovnjakom in politikom povzročajo največ preglavic vprašanja, kako urediti vprašanje cen kmetijskim pridelkom v državah članicah Evropskega skupnega tržišča (EWG). Tudi v razgovorih med EWG in Anglijo je prav to vprašanje najtežje rešiti. Kmetijstvo v evropskih državah je namreč zelo različno razvito in tudi produkcijski stroški v posameznih državah niso enaki. Vendar pa se nobena teh držav ne mara povsem odpovedati lastni kmetijski produkciji, čeprav zdaleč ne more tekmovali s pretežno agrarnimi državami na evropski celini (Francija) in preko morja (Amerika).

Pred nizkimi cenami kmetijskih proizvodov iz držav izven EWG se bodo zavarovali s posebnimi uvoznimi carinami. V območju držav EWG pa bodo cene regulirali in jih s posebnimi dodatki s strani države ohranjali na dnevni višini.

Kako bo s pšenico?

Kako bo z reguliranjem cen kmetijskim pridelkom v EWG navaja nemški gospodarstvenik Kurt Simon v »Süddeutsche Zeitung« primer o cenah s pšenico. Pšenico pridelujejo namreč v skoraj vseh državah EWG in je njena cena zelo različna. V Nemčiji je najdražja, v Franciji pa je med

najcenejšimi, da ameriške pšenice vobče ne omenjamo.

Ministrski svet EWG je zato določil najvišjo in najnižjo ceno. Cene bodo uradno določali; za Nemčijo bo merodajna cena v Duisburgu. Ko bo prišla pšenica n. pr. iz Francije na nemško mejo, ji bodo s primernimi dodatki povišali ceno, ki bo odgovarjala ceni nemške pšenice. Tako bodo ti kontrolni uradi stalno nadzorovali in regulirali cene uvoženi pšenici.

Podobno bo z drugimi kmetijskimi pridelki, pri čemer se bodo predvsem ozirali na produkcijske stroške kmetijskih izdelkov v posameznih državah EWG. Jasno pa je, da bo po takšnem postopku prešlo vse kmetijsko gospodarstvo pod mednarodno kontrolo in bodo cene pridelkom nujno dirigirane po interesih celotnega gospodarstva v EWG.

Johan Lamšek

ST. LIPS - TIHOJA 2
pošta Eberndorf - Dobrla ves
Telefon 04237 - 246

Kolesa, motorna kolesa vseh vrst
(Roller, Moped)

RADIO-APARATE
ELEKTRIČNE PEČI - STEDILNIKE

Hladilniki - pralni stroji
GLASBILA
Gramofoni in plošče
Otroški vozički

Vsi gospodarski in poljedelski stroji, traktorji
in motorne žage ter vsi nadomestni deli. -
Tudi na obroke!

NAŠIM GOSPODINJAM

Jajca važno živilo

Jajca so tako važno živilo, da si brez njih skoraj ne moremo misliti današnje kuhinje. Pri tem mislimo navadno le na kurja jajca, saj ostala le redko uživamo. Vsebinsko surovega jajca je tekoča, pri kuhanju pa zakrkneta beljak in rumenjak. Zato je ljudska sodba, da so v trdo kuhana jajca težko prebavna, kar pa ni res, ker so dobro razžvečena lahko dostopna prebavnim sokovom.

Jajca so zelo podvržena pokvari. Lupina je namreč prosojna, zato hlapi iz jajca voda in po malem se vsebina osuši. Skozi lupino pronica bakterije, ki skvarijo jajce do neuporabnosti. Zaprti smrde po žveplovi in fosforni vonavi in so človeškemu zdravju zelo škodljivi. Zategadelj je treba jajca pravilno spravljati, da se ohranijo vsaj nekaj časa sveža, oziroma uporabna za kuhinjo.

Predvsem je treba preprečiti izsušitev, kar dosežemo s tem, da vložimo očiščena jajca v otrobe, žaganje, pepel ali pesek ter jih postavimo na suh, hladen in zračen kraj. Tudi apneni belež izvrstno obvaruje vložena jajca, vendar se navzamejo apnenega duha, razen tega se beljak potem ne peni in težko napravi jajčni sneg, potreben pri raznih močnatih jedeh. Bolje bo zatorej, če vložimo jajca za nekaj časa v raztopino kalijevega permanganata, jih potem obrišemo, ali pa pustimo neobrisana na zraku, da se posuše. Nato jih zavita v čist papir, shranimo v hladnem in zračnem prostoru. Dobro je tudi, da tako razkužena jajca zamažemo na površju z voskom ali parafinom.

Nadalje se jajca izvrstno drže v razredčenem glicerinu. Še najboljša pa je desetodstotna raztopina vodnega stekla, v kateri jajca sicer nekoliko osladijo, vendar je ta sladkoba prijetna in neškodljiva.

Sveža jajca spoznamo takole: v litru vode raztopimo 1/8 kilograma soli. V to raztopino položimo jajca, ki bi jih radi vložili za zimo. Sveža se potopijo na dno posode. Nekaj dni stara jajca ne sežejo prav do dna, 5 dni stara plavajo na površju in čim starejša so, tem več jih je videti nad površino vode.

POLETNA RAZPRODAJA

11. do 25. avgusta 1962

Nudimo Vam kvalitetno blago, ne pa kako malo vredno šaro oziroma ostanke!

Textil Jammersch

= DAS HAUS DER GUTEN QUALITÄT =
KLAGENFURT VÖLKERMARKTERPLATZ 1
TEL. 71441

Šivalne in pletilne stroje pri

GRUNDNER

KLAGENFURT, Wiener Gasse 10
POLEG MESTNE CERKVE

Obiščite nas na velesejmu

Kje je Abbé Pierre?

Kakor ime filmskega zvezdnika je čez noč zaslovelo ime francoskega patra, znane pod imenom »Abbé Pierre« po vsej Franciji in izven nje. Pred desetimi leti je bilo v Parizu na tisoče in tisoče ljudi, ki so morali prenočevati pod cestnimi oboki in v vodnih kanalih ter bili »ljudje s ceste« v polnem pomenu besede. Teh nesrečnih se je usmilil Abbé Pierre in se ves posvetil njim. Začel je velikopotezno akcijo v pomoč tem brezdomcem, nastopal je na televiziji in govoril po radiu; časopisi so prinašali na prvih straneh senzacionalna poročila o podvigih in uspehih Abbeja Pierrea. Postal je najslavnejši in najbolj priljubljen človek Francije.

Ustanova ljubezni

Uspeh ni izostal. Prihajali so darovi — tudi v velikih vsotah — in pariški brezdomcem je bilo močno pomagano. Ustanovil je posebno dobrodelno ustanovo »Emavs« in po njej je dobilo na tisoče »ljudi s ceste« streho in delo. Abbé Pierre pa je postal oče zavrnjenih in apostol ljubezni.

Bilo je pred osmimi leti, ko je bil Abbé Pierre na višku svoje slave. Nenadoma pa je vse utihnilo okrog njega; le v filmu, ki so ga z velikim uspehom kazali po vsem svetu, kar je prinašalo lepe vsote za »Emavs-ustanovo«, je svet občudoval njega, ki je znal ogreti toliko src za dela usmiljenja in pritegniti toliko zagrenjenih v okrilje božje dobrote.

Na vprašanje: »Kje je Abbé Pierre?« ni bilo jasne odgovora od nikoder. Govorili so, da je težko obolel, celo, da se mu je omračil um in podobno. Zares je moral iskati zdravniške oskrbe, ker je bil do skrajnosti izčrpan. Sam je pozneje povedal, kaka nevarnost mu je grozila: »Sloves me je skoraj privedel do obupa.«

Umaknil se je

Ko je ozdravel, se je vrnil na delo. Toda ne več po televiziji, radiu in časopisnih intervjujih, temveč v majhni pisarni v zadnjem nadstropju pariškega nebotičnika, kjer ima glavni stan svojega podjetja ljubezni.

»Emavs-podjetje« je medtem razširilo svoje delo in zaposluje velik upravni aparat. In tudi Abbé Pierre dela noč in dan, a njegovo delo je skrito in tudi obiskov ne sprejema več.

Delo ustanove »Emavs« je danes preusmerjeno predvsem v skrb za oskrbo stanovalcev delavskim družinam. Stanovanjska kriza v Franciji še ni premagana; saj ji primanjkuje mad devet milijonov stanovalcev. Ustanova »Emavs« je doslej preskrbelja že skoraj pet tisoč družinam udobna stanovanja.

Abbé Pierre pa hoče svoje delo razši-

Poslednja preizkušnja dobre ali slabe vzgoje

Poslednja, najbolj odločilna preizkušnja za vrednost vzgoje je tedaj, ko vzplapoli v mlademu človeku ljubezen, tista skrivnostna sila, ki vleče osebo k osebi, ne da bi čakala na ukaz volje. Saj je prava, nesebična ljubezen od Boga dana milost in je prav zato eno najlepših človekovih doživetij. Nobeno dejanje na svetu ne more prinesiti toliko sreče ali pa toliko gorja kot zakon. Prav zato je potrebno, da se mladi ljudje temeljito pripravijo na ta odločilni korak.

Starši prav gotovo pričakujejo, da si bo odrasel otrok prej ali slej izbral svojega zakonskega druga. Toda kakšen bo? Ali bo to bitje, ki se bo zvezalo z njihovim otrokom, njemu sorodno po duši in srcu? Ali bo delilo z njim žalost in radost? Če je bil otrok v domači hiši deležen dobre, vsestranske in plemenite vzgoje, potem si bo prav gotovo poiskal za zakonskega druga njemu sorodno dušo. V nasprotnem slučaju pa bo seveda skrb staršev upravičena, kajti kar so sejali, bodo sedaj želi.

Prav gotovo želijo starši svojemu otroku najboljše in bi radi vplivali, da bi si fant ali dekle izbrala pravo ljubezen. Toda to morajo storiti dobro premišljeno in z največjo nežnostjo. Kajti časi, ko so starši sinu ali hčerki sami izbirali zakonskega druga, so minili. Mlad človek, pa naj si bo sin ali hčerka, ni nikoli bolj občutljiv kakor takrat, ko je zaljubljen. Vsako ocnjevanje ali smešenje žali, vsako vmešavanje se zdi vsiljevanje. Zato je potrebno, če se zdi staršem, da bi bila zveza kvarna, previdno izreči pomislek. Gorje, če so urovi in nahrulijo otroka: »Zakaj pa hodiš s tistim revežem, ki ti ne bo mogel ničesar nuditi v življenju!« ali pa: »Ali si nisi mogel izbrati boljše ženske kot to?« Sin ali

hčerka bi se torej morala ravnati po okusu staršev, ne po svojem.

In prav tako ravnanje je krivo, da se pogosto razdere vzorno razmerje med starši in otroki. Vedno in vedno doživljamo, da je ravno najnaravnejši življenjski dogodek povod, da nastanejo med starši in otroki globoki spori. Saj če so otroci dobro vzgojeni, si vroče želijo razgovora s starši v tem, za življenje odločilno važnem vprašanju, zlasti če so razočarani. Kajti neizmerna dobrotja je za mlade ljudi, če vedo, da imajo v svojih starših prijatelje, ki so zmeškom pripravljeni pomagati, a nikoli ne vsiljujejo svojega nasveta in varuštva. Od prvega spoznanja pa do zakona gre včasih pot skozi blodnje in zmede. Zakaj bi potem starši, ki jim je vendar pri srcu otrokova bodočnost, še večali take blodnje.

Razumljivo je, da mora imeti sleherni zakonska skupnost neko gospodarsko osnovo, nek stalen zaslužek, ki bo jamčil, da bo družinica lahko uspevala. Kajti od same ljubezni se res ne da živeti. Pogosto namreč prav gospodarska stiska zanese razdor v družinsko skupnost. Prav tu je dolžnost staršev, da opozorijo svoje otroke na take težkoče, ki nastanejo v zakonu zaradi slabih materialnih prilik. Saj ni treba, da je v družini vsega v izobilju, da vlada razkošje, nikakor ne. Potrebno je le, da je poleg ljubezni, sreče in zadovoljstva tudi vse to, kar je najnujnejše za vsakdanje življenje.

Odrasel otrok hodi torej svojo lastno pot. Loči se na zunaj od staršev in se zveže z drugim človekom. Če je bila vzgoja pravilna, bo ostal povezan z njimi po poroki, če pa je bil razočaran nad njim, se bo odtujil.

vršič ni veljal mojemu delu, marveč meni samemu. Tisoči žarometov, ki so me stalno obsevali, so me popolnoma iztirili. V zadnji minuti se mi je posrečilo, da sem zbežal v samoto... Nočem biti nehvaležen. Milijoni darov so prihajali, toda misel, da so bili namenjeni meni — zvezdniku dneva — in ne ubogim in zavrnjenim, je bila strašna...

Abbé Pierre je še danes ves v delu za »ljudi s ceste«. Toda biti hoče nepoznan. — »Naj desnica ne ve, kaj dela levica« —, zato nosi črna očala. On hoče ostati za javnost mrtev. Le njegovo delo ljubezni naj živi in doprinaša sadove.

»Kar naprej! Pa brž!«

Zdeli so se mi podobni kmetom, ki hočejo še pred nevihto spraviti žetev pod streho. Nas ni čakalo drugega kakor ali res stavka ali brezposelnost, ker bo delo vsekakor ustavljeno. Obrazi so nam bili čemerni in zaskrbljeni.

Gospoda Grouan in Vassort sta nadzorovala kose, ki smo jih dodelovali. Hodila sta iz dvorane v dvorano, se sama menila in se pogovarjala s podravnatelji, s Siervencem in z mojstri. Ti so spet hodili k delavcem, in sicer k tistim, ki so zanje vedeli, da so desničarsko organizirani. Nato so se vračali, se tiho pomenkovali z ravnatelji in s tovarnarjema. Videli smo, da ti gospodje sedaj iščejo stebrov in opor, da se jim vse ne sesuje.

Ura je tri, pol štirih. Še vedno ni nič.

»Brž! Naprej! Hitite!« kriče mojstri.

Napetost narašča. V glavi čutim velik pritisk, zakaj ozračje je težko, grozeče in nasičeno elektrike. Kaj bo? Morebiti nič. Gotovo sem spet enkrat vse preveč črno videl. Pa vendarle, nekaj mora počiti. Ali bo revolucija? Kaj se bo z nami zgodilo?

Mine še pol ure. Ob štirih stojim za svojim strojem. Naenkrat se zdrznem ob velikem hrupu: zategel, otožen glas — naša tovarniška sirena tuli. Prvikrat nas kliče na stavko, ki nas je doslej vselej klicala le na delo.

Obstali smo kakor ohromeli. Glas sirene se je zdel, kakor da bi ladja, ki se potaplja, klicala na pomoč. In že so se iz vseh kotov oglasili odločni glasovi:

Katoliške univerze

Pomen katoliških univerz postaja vedno večji in je zahteva sodobnosti. Katoličani raznih dežel se zavedajo važnosti takih najvišjih učnih zavodov in zato ne štedijo z izdatki in prizadevanji, da si postavijo lastno katoliško univerzo.

Belgijci, Francozi, Italijani so upravičeno ponosni na svoje svetovno znane katoliške univerze, ki so dale že vrste izvrstnih katoliških mož. Znano je, da ameriški katoličani ogromno žrtvujejo za svoje katoliško šolstvo, med katerimi ne manjka tudi raznovrstnih visokih šol in univerz. Pa tudi v misijonskih deželah je več katoliških univerz, ki višjo odlično službo pri oznanjanju evangeljske resnice in razširjanju krščanske kulture.

KAT. UNIVERZE NA JAPONSKEM

Znano je, da je zlasti na Japonskem katoliško šolstvo dobro organizirano. Katoliška Cerkev ima tam kar šest univerz; dve sta mešani, štiri pa samo za ženske. Pred kratkim so odprli v Tokiju drugo vseučilišče, katero vodi redovnice »Srca Jezusovega«. Univerzo »Sophia« pa vodijo patristi jezuitje. Ti dve univerzi spadata med največje japonske visoke šole; saj imata od 20 do 30 tisoč slušateljev.

KATOLIŠKI AKADEMIKI V ČILU

Vodstvo čilskih visokošolskih volitev (na univerzah tudi akademiki volijo svoje zastopnike v akademске svete) je objavilo zmago krščanskih kandidatov. Volitev se je udeležilo več kot 30.000 visokošolcev. Visokošolske manifestacije so imele velik vpliv na javno življenje. V Čilu je sedem vseučilišč; med njimi sta dve državni, tri katoliške in dve zasebni.

Iz filmskega sveta

ZA DOBER FILM

Vedno več je občinskih uprav tudi v Avstriji, ki se zavedajo, da je tudi njihova dolžnost skrbeti za dober film v območju njihove občine. Po zakonu ima namreč občinska uprava pravico, da prepove izvajanje slabega filma na njenem ozemlju. Prav tako pa more zlasti z davčnimi ugodnostmi pospeševati dober film.

Tako je storila tudi občinska uprava v gornjeavstrijskem mestecu Vöcklabruck; občinski mošje so sklenili, da bodo znatno olajšali »davke na zabavo« pri filmih, ki imajo dobro oceno. Tako določa njih sklep, da so filmi z oceno »prav dobri« vobče prosti davka, »dobri« filmi uživajo popust 75 odst., ostali filmi z oceno »priporočljivi« pa so deležni vsaj 50 odst. popusta.

Prav bi bilo, da bi tudi na Koroškem začele občine posnemati takšne vzglede in kulturnim ustanovam, ki služijo ljudski izobrazbi in vršijo veliko vzgojno poslanstvo olajšale z davčnimi olajšavami njih delovanje.

M. van der Meeresch:

5

Delo sem dobil!

(»Ribiči« — iz življenja katoliške delavske mladine)

Vznemirjenje in agitacija sta naraščala. Gibanje se je razširilo tudi v severne pokrajine. Vsako jutro so zasedli nekaj novih tovarn. V petek, ko smo komaj prišli na delo, smo slišali važno novico: »Delavci tovarne A bodo stavkali.« Obrat A je bil sicer čisto drugje na Flandrski cesti. Naša tovarna, obrat B, tkalnica in stiskalnica z barvarnico, bi torej lahko še delala. Kaj bo?

Vse jutro je trajala napetost. Delavci in delavke so tekali od statev do statev in drug drugega spraševali. V obrat B so prihajali tovarni vozovi. Vozniki so kratko poročali težakom, kateri so morali zlagati z vozov. Ta kratka poročila so kakor brzojavke vsake četrte ure naglo brzele po vsem poslopju.

»Na Flandrski cesti povsem slabó kaže...«

»Najbrž bodo nehali...«

»K tovarnarju so šli...«

»Delajo še...«

Nekako ob enajstih pa je kakor z jasne udarila novica:

»Flandrska cesta je ustavila delo! Obrat A zasedajo.«

Vsi smo bili, kakor bi treščilo v nas. Do poldneva so stroji tekli prazni. Pri najboljši volji nihče ni mogel delati. Ali bodo tudi pri nas ustavili? Vsekakor nas je čakala ali stavka ali brezposelnost. Zakaj

odvisni smo bili od obrata A. Ženske so skrivaj jokale. Ko smo opoldne odhajali domov, smo zvedeli, da delavci na Flandrski cesti niso mogli zapustiti delavnice. Obrat A je bil zaseden.

O pol dveh smo se vrnili. Začeli smo delati. Morda vendarle nič ne bo? Iskrica upanja je zadoščala, da smo se oddahnili. Pa ni dolgo trajalo. Nekaj je bilo v zraku. Delo kar ni hotelo naprej. Kolovodje so venomer odhajali s svojih prostorov. Njihovi stroji so tekli prazni. Hodili so povpraševati svoje pomagače in se z njimi menili. Od dveh dalje tudi jaz nisem več delal. Pograbil sem samokolnico in jo rinil po vsej delavnici. Nato sem prehodil vse dvorane z balo blaga na rami, ako bi kje naletel na kakega mojstra. Stopil sem k nekaterim delavcem in jih spraševal po novicah. A nikdo ni nič vedel. Le v enem smo se strinjali: čutili smo, da prihaja polom. Povsod so govorili samo o stavki, o Blumu in o CGT (Confédération Générale du Travail), o »Splošni delavski zvezi«. Na moje vprašanje:

»Kaj misliš storiti?« si nihče ni upal odgovorjati. Kvečjemu so dejali:

»Bomo videli! Storili bomo, kar bodo drugi. Kaj hočeš! Če bo stavka, bo pač stavka.«

V tej negotovosti in tem razburjenju kakopak nihče ni mislil na delo. Statve so se le še počasi vrtele. Tudi naši delodajalci so bili v skrbeh. Čutili so, da bo zdaj počilo. Silili so, da naj dokončamo kose, ki so v delu, veleli naglo sušiti ter naročili, naj novega ne začnemo:

»Nehajte! Ustavite! Stavkamo kakor tovariši v predilnicah!«

Pričakoval sem tega. Vedel sem, da bo prišlo. Zdaj se je polom že začel. Dal mi bo dosti dela.

V tovarni je bila velika, globoka tišina. V vsaki delavnici je zdaj kak kolovodja dajal ukaze. Vsi so boječe klonili. Statve so obstale. Slišali smo le visoko brenčanje bobničev, ki so se prazni vrtili na svojih transmisijah. Drug drugega smo gledali, se komaj premikali, in pričakovali...

Moje statve in statve tistih mož, ki so bili z menoj, so se še vrtele. Pa je že planilo pet ali šest besnih obrazov — poznalo se jim je, da bodo zlomili vsak odpor — ter mi kričalo:

»Ustavi statve.«

»Čakam ukaz!«

»Tukaj zdaj mi ukazujemo. Jezik za zobe in ustavi!« Kar penili so se.

»Moja strokovna...« sem še rekel.

Pa so naše statve že obstale. Kolovodje so izklopili parni stroj.

»To ni postavno,« sem ugovarjal.

»Ti nimaš tu nobene besede. Alo, na dvorišče! Tam vam bodo vse razložili.«

Zapustil sem svoje statve in šel za drugimi.

Sicer pa so itak vsi odhajali na dvorišče. Tovarna se je praznila. Molčeča množica je šla skozi velikanske, pobeljene dvorane, po katerih so bili vse križem prepleteni mirujoči transmisijski jermeni in vrtena.

(Dalje prihodnjic)

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Peter Klepec (NARODNA)

Peter Klepec je bil doma v Čabru. Ker pa je bil šibkega in tudi slabotnega telesa, so mu poredni tovariši pogostoma nagajali. To mu je težko delo in želel je, da bi bil močnejši od njih, tako močan, da bi bil vsakemu kos.

Ko je nekega dne pasel ovce na zeleni grivi, je povzdignil oči k nebu ter molil in prosil Boga, da bi mu dal moči zoper hudobne tovariše. Še preden je odmolil, je slišal glas:

»Peter, moč ti je dana; primi za grm in izderi ga!«

Peter je prijel za grm in ga izderl s korenino vred.

In spet se je čul glas: »Peter, primi za brezo in izderi jo!«

Peter je veselo zagrabil za brezo in breza je šla iz tal kakor izpodjedeno žito.

In tretjič je čul glas: »Peter, izderi hojo!«

Peter je poslušal in stara, debela hoja je ležala pred njim kakor slamnata bilka.

Za pridobljeno moč je bil Peter Bogu zelo hvaležen. Njegovi tovariši, ki so ga poprej zaničevali, so se ga odslej bali in mu niso več nagajali. Zdaj bi se bil lahko maščeval nad njimi, a ker je bil usmiljenega srca, jim je odpustil vse razžalitve in ni storil nikomur nič zalega.

Peter je doraščal in z njim je rasla tudi njegova moč.

Prihajali so hudi časi. Ošabni Turek je gnil svoje čete nad kristjane. Cesar mu je šel naproti in bi ga bil rad pregovoril ter odvrgel hudo vojno. Ali zaman! Ošabni Turek se ni vdal lepim besedam; vendar toliko je odnehal: ako cesar noče velike vojne, naj bi se posamezno udarila dva, en Turek in en cesarski. Imel pa je turški sultan grozovitega orjaka v vojski; na tega se je zanašal.

Po vseh svojih deželah je poslal cesar pisma in iskal človeka, ki bi se šel merit s Turkom. Prišel je že večer pred dnem, napovedanim za boj. Cesar je bil v veliki zadregi. Zamisljen je sedel v svoji sobi in ni vedel, kako bi si pomagal.

Kar vstopi preprosto oblečen mladenič. Boječe se približa cesarju in mu reče:

»Dovolite, svetli cesar, da govorim z vami! Peter Klepec sem, doma iz Čabra, in sem prišel semkaj, da se poskusim s turškim jankom; ako Bog dá in sreča junaška, oprostim vas in svojo lepo domovino.«

Toda cesar se je bridko nasmejal in zmaljal z glavo, češ, kako bi tako mlad in tako šibak mladenič, kakor je bil Klepec na

videz, premagal orjaškega Turčina! Povprašal ga je dalje in vrli junak mu je dobro odgovarjal. Peter mu je tudi povedal, da je močan in kako je prejel svojo čudno moč. Cesar ga je bil vesel in ga je povabil k večerji.

Pri večerji so se cesarski služabniki borenemu mladeniču posmehovali in niso mogli verjeti, da bi bil kaj junaški, še manj, da bi šel nad turškega orjaka. Prinesli so mu konjsko podkev in mu rekli, naj jo zlomi, če je res tako močan, da si upa na Turka. Klepec pa jim je velel, naj prinese sedem novih podkev: ko jih je prijel, je zdrobil vse v eni roki kakor kos kruha.

Ko so zjutraj zarana v turškem taboru zvedeli, da je cesar dobil bojevalca, je šel

turški borilec brž svojemu nasprotniku naproti. Šešla sta se na planjavi blizu turškega tabora. Ko je Turek mladega Klepca ugledal, se mu je zaničljivo zasmel.

»Dobro jutro, očel!« mu je rekel Klepec in mu ponudil desnico. Turek je segel Klepcu rahlo v roko. Klepec je prijel za Turkovo desnico in mu jo odtrgal. Turek je zatulil in udaril po Klepcu z drugo roko. Toda urni Klepec se mu je umaknil in počil Turka. Turek se je zvrnil pa ni vstal več.

Sultan, videč, da je zmagan, je ukazal vojakom, naj potolčejo Klepca. A Klepec je izderl bližnje drevo pa opletal in treskal z njim po Turkih ter jih pometal kakor smeti po planjavi. Pobil je vse, kar mu jih ni zbežalo.

Tako je mogočni Klepec naklepal Turke na tešče zjutraj zarana. In Turki od tistega časa niso več prišli na slovensko zemljo.

Matija Majar — Ziljski

Goriče v Ziljski dolini so dale slovenskemu ljudstvu velikega narodopisca, jezika-slovca, narodnega buditelja in ljudskega pisatelja. Bil je to MATIJA MAJAR — s psevdonimom »ZILJSKI«. Umrl je pred sedemdesetimi leti (31. julija 1892) v daljni Pragi, deloval je kot duhovnik v raznih krajih slovenske in nemške Koroške.

Matija Majar — Ziljski je spadal v najožji krog sodelavcev profesorja Antona Janežiča, ki je začel izdajati prvi slovenski list na Koroškem, »Slovensko Bčelo«. Poznan je kot pisatelj književne slovanske vzajemnosti. Pod vplivom »ilirskega« pe-

snika Stanka Vraza se je zanimal predvsem za narodno blago in za domače običaje. Potoval je mnogo po Koroškem in drugih slovenskih pokrajinah, kjer je nabiral narodne pesmi in jih nekaj tudi izdal v posebni zbirki »Pesmarici cerkvenici«. Mnogo je tudi dopisoval v raznih slovanskih listih, s katerimi je bil v ozkih stikih. Tako je bil Matija Majar prvi, ki je popisal običaje koroških Slovencev in jih vzporedil z običaji drugih slovanskih narodov, s čimer je jasno dokazal, da tudi koroški Slovenci tvorijo del slovanske družine.

Iz številnih njegovih narodopisnih zbirk in z njegovih potovanj, priobčujemo:

KRALJ MATJAŽ IN KMET

Kmet je vozil vino z Ogrskega na Koroško. Na svojem potu pride skozi veliko dobrovo do visoke gore. Na gori zagleda kočico, ki je bila napol vzdana v zemljo, tako, da se je komaj videla streha iz nje. Pred vrati opazi vrliga junaka s sabljo opasanega. Ko se mu približa voznik z vozom, jame junak takole govoriti: »Ti si, prijatelj, z gornje naše strani. Povej mi, lazijo li še mravljice na sledeče tri vrhe: na vrh Sv. Krištofa, Sv. Magdalene in Sv. Urha?« — »Lazijo še sedaj, ali redkeje nego prej,« odvrne voznik. Junak pa nadaljuje: »Reci doma: Kadar vera toliko oslabi, da ne bo nihče več dohajal na one tri vrhe, tedaj bom vstal in prišel s svojo črno vojsko.« — »Kdo pa si ti?« ga vpraša kmet iznenaden. »Kralj Matjaž sem! Stopi bliže in pojdi z menoj v to kočico, da se prepričaš

o tem na svoje oči.« Voznik vstopi, a kralj Matjaž mu veli: »Stopi mi za ledja pa poglej preko desnega ramena skoz tole okno!« Kmet ga sluša in zagleda ravno polje, široko in dolgo. Po vsem polju prek in prek pa stoji drug ob drugim oboroženi vojaki s svojimi konji. A vse je mirno in tiho. Nihče se ne gane, kakor da bi spali konji in ljudje. »Evo ti črne vojske,« reče kralj Matjaž začudenemu kmetu. »Poglej zopet skoz okno!« Korošec pogleda, kralj pa prime polahno za sabljo ter jo malo potegne iz nožnice. A v tem trenutku vsa vojska oživi. Vojaki privzdignejo glave, konjički pa začno kimati in hrzati ter udarjati s kopiti. »Vidiš,« pripomni nato kralj Matjaž, »temu ne bo dolgo in jaz vstanem ter potegnem sabljo iz nožnice. Topel veter bo vel tedaj in vdihnili vsem ljudem

eno misel. Tedaj poskačejo moji vojaki na konje in črna vojska bo stala v bran za sveto staro vero. Tedaj bo prišlo za orožje vse, kar nosi moško glavo. Bilo staro, bilo mlado, vse pohiti v vojsko braniti staro vero. Nastane pa takrat taka sila, da se človek še preobleči ne bo utegnil, temveč vsakdo pojde na vojsko v opravi, ki jo bo baš nosil na sebi. A zbralo se bo toliko pravovernega ljudstva, da boj ne bo trajal niti toliko, da bi mogel človek pojediti tri hlebe kruha. In če pade tretji hleb komu iz rok, mu bo rekel njegov sosed: »Pusti ga, brate, naj leži, po boju bo hleba in vsega dovolj.« Tako naglo bodo premagali sovražnika stare vere!«

„Mama, en šiling!“

Kdo izmed nas še ni slišal podobne prošnje: »Mama, daj mi en šiling!« »Daj mi denar!« »Mama, to mi kupi!«

In matere, ki hočejo otrokom le dobro — vsaj v srcu, imajo kar brž denarnico v rokah in otrok se še dobro ne zahvali, pa je že zunaj in tam ob avtomatu, pri slaščičarju ali v trgovini in kupi za tisti denar kako slaščico.

Če srečujemo otroke na cesti in se zanje zanimamo, bomo kmalu videli, kako ližejo bonbone, si mažejo prste in obleko s talečim se sladoledom. Le redko kateri bo jedel jabolko ali kako sadje.

Zakaj? Ker so matere tako »dobre«, pa tudi očete in strici in tete in ne vem kdo še vse. In vsi ti hočejo otroku le dobro, pa ne pomislijo, da mu le škodujejo. S sladkarijami si otrok pokvari apetit in kar ne more jesti pri južini ali večerji. »Spet mu ne diši, revčku! Gotovo je kaj bolan. Kaj pa boš, srček?« se oglasi zaskrbljena mama. In »srček« lahko spet izbira...

Tako se začneja! Že pri otroku in, ko ta doraste, imamo pred sabo mladotne ljudi, ki jim nobena reč ni všeč, kar na mizo pride, ki vse obgodrnajo, ki vedno kaj drugega hočejo. In potem kot možje, žene v lastni družini — prav tako! Niso navajeni, da bi se odrekli temu, kar oči za hip požele, a bi zdrava pamet že prihodnji trenutek odklonila.

Otrok raste in z njim rastejo želje, ki pa se ne raztezajo več samo na jedačo in pijačo, ter igračo, ampak zahtevajo vse več. Tako rastejo ljudje, ki mislijo, da morajo vse imeti, da se jim ni treba nobeni stvari odpovedati.

Sladkarije so škodljive tudi za zobe: slabi zobje le slabo prežvečijo hrano, slabo prežvečena hrana teži želodec: to so slabe posledice za telo.

»Mama, daj mi denar!«

Mati, dobro premisli in pravočasno, preden ga mu daš in za kaj mu ga daš.

N. V. GOGOLJ:

5

Plašč

Tako je sklenil Akakij Akakjevič, se obojdril in dočakal nedelje. Ko je, gredoč h krojaču, že oddaleč videl, kako je Petrovič odšla z doma, je pogumno vstopil v krojačevo stanovanje in našel moža v takem stanju, kakršnega je pričakoval: podpiral je glavo in bil neznansko zaspan. Kakor hitro pa mu je Akakjevič omenil plašč, je bilo, kakor da ga je zbudel hudič. »Ne!« je vzkliknil, »izvolite naročiti nov plašč!« Akakij Akakjevič mu je stisnil v roko desetico. »Lepa hvala, gospod, pokrepčal se bom na vaše zdravje, toda o plašču ni vredno govoriti niti besedice. Vaš plašč ni vreden počenega groša. Ne skrbite nič, sešijem vam sijajen plašč, za to jamčim.«

Akakij Akakjevič je šilil dalje vanj, naj bi popravil starega, toda Petrovič ga še poslušati ni hotel. »Napravim vam novega, da si lepšega ne morete misliti. Potrudil se bom, kar se da. Celo srebrno zapponko vam priskijem pod ovratnik, kakor je zdaj moda.«

Akakij Akakjevič je naposled uvidel, da brez novega plašča ne bo šlo in zopet mu je upadel pogum. Nov plašč je potreben, toda s čim ga bo plačal? Res je, da bo na praznik dobil nagrado, toda ta denar je bil že vnaprej namenjen za razne nujne

potrebe. Treba bo kupiti nove hlače, plačati dolg čevljarju, ki mu je prišil nove golenice k škornjem, naročiti pri šivilji tri srajce pa dvoje spodnjih hlač; z eno besedo, ves denar je bil izdan že vnaprej. In četudi bi ravnatelj bil tako milostljiv, da bi mu namesto štirideset rubljev nagrade nakazal petinštirideset ali petdeset, vsekakor bi mu ostala le malenkost, ki bi v primeri s tem, kar bi stal nov plašč, pomenila samo kapljo v morju. Sicer je vedel, da je imel Petrovič navado nastavljanja tako ceno, da se je zgražala celó njegova žena in zakričala: »Ali si že popolnoma ob vso pamet? Nekaterikrat se loti dela skoraj zastoj, zdaj pa ga je napotil sam vrag, da zahteva ceno, katere niti sam ni vreden!« Čeprav je torej Akakij Akakjevič znal, da bo Petrovič zgotovil plašč tudi za osemdeset rubljev, je vseeno ostalo odprto vprašanje, od kod naj vzame teh osemdeset rubljev. Polovica tega denarja bi se že našla, morebiti tudi nekaj več; toda kje vzeti drugo? ... Povedati moramo, kje je mislil naš titularni svetnik dobiti prvo. Akakij Akakjevič je imel navado, da je, kakor hitro je zaslužil rubelj, od tega eno kopejko položil v hranilno puščico; vsakega pol leta je pregledal nakopičeni bakreni drobiž in ga zamenjal s srebrnim. Tako je v teku nekaj let prištel nad štirideset rubljev. Imel je torej polovico potrebne vsote, kje vzeti drugo? Akakij Akakjevič je dolgo razmišljal in naposled sklenil, da bo najmanj eno leto omejeval svoje izdatke za potrebne reči: zvečer ne bo pil čaja in ne bo žgal sveč, ampak prepiso-

val svoje akte v sobi gospodinje, tako da bo prištel tudi na kurjavi. Po ulicah se bo izogibal okroglokamnitnemu tlaku in hodil tako rekoč s konci stopal, da ne bi prehitro znošil podplatov. Tudi ne bo daljal perici prar perila vsak teden in da se ne bi preveč izrabljalo, ga bo, ko pride domov, slekel in bo sedel v sami ponočni halji. Od začetka se je le težko privadil na ta način življenja, sčasoma pa je pozabil na ta davna udobja in končno je celó legal spat brez večerje. Zato pa se je tako rekoč hranil duševno, misleč neprestano na novi plašč. Odslej se je njegovo bitje nekako obogatilo, kakor da bi se ženil, kakor da ima druga, kakor da je nekdo sklenil deliti z njim svojo usodo na skupni življenjski poti in ta drug ni bil nihče drugi kakor novi plašč, podložen z debelo vato. Akakij Akakjevič je postal bolj živahen in je nastopal pogumneje, kakor človek, ki si je postavil trden cilj. Z njegovega lica je zginila neopredeljenost, nastopal je z gotovostjo in zapustili sta ga bojazen in neodločnost. Večkrat so njegove oči zablesketale in v njegovi glavi so vstajale drzne misli: kako bi na primer bilo, če bi si res dal na plašču narediti ovratnik s kunjim krznom? Skoraj da so ga te sanje zmešale, tako da bi se mu bilo nekoč, ko je prepisoval akte, skoraj primerilo, da je napravil napako. »Moj Bog!« je vzkliknil in se prekrizal.

Vsak mesec enkrat se je odpravil k Petroviču, da se z njim razgovarja o novem plašču, kje naj bi se kupilo sukno, kakšne barve in po kateri ceni — in čeprav neko-

liko zaskrbljen, se je vselej vračal domov zadovoljen, ker si je predstavljal dan, ko bo vse kupljeno in bo plašč končno narejen. To se je zgodilo prej, preden je pričakoval. Čisto nepričakovano mu je direktor namesto običajnih štirideset nakazal nagrado celih šestdeset rubljev! Ali je direktor opazil, da je Akakiju Akakjeviču potreben nov plašč ali je bil to samo srečen slučaj? Naj si bo kakor že koli, Akakij Akakjevič je bil za dvajset rubljev bogatejši. Ta okolnost je celo stvar znatno pospešila. Še nekaj mesecev stradanja in Akakij Akakjevič je zbral vseh osemdeset rubljev, katerih je bilo treba.

Njegovo sicer mirno srce je začelo živeti biti. Že prvega dne potem, ko je bil v posesti potrebne vsote, sta se s Petrovičem odpravila po mestu, kjer so boljše trgovine s suknom. Brez pomisleka sta kupila zelo dobrega sukna, čemur se ne smemo čuditi, ker sta bila že pol leta preje predebatirala to vprašanje in ni minil mesec, da ne bi bila posečala to ali ono trgovino, da poizvesta cene in jih primerjata. Petrovič je izjavil, da boljšega sukna sploh ni v vsem Petrogradu. Za podlogo sta izbrala klot najboljše kakovosti, ki je bil, kakor je zagotavljal Petrovič, boljši od svile in tudi za pogled lepši; tudi sveti se bolj. Kunjega krzna nista kupila, ker je res bilo predrago; namesto njega sta izbrala najboljše mačji kožuh, kar jih je bilo v trgovini. Kdor si ga ni ogledal čisto od blizu, ga je lahko imel za kunjega.

(Dalje)

WARMUTH NA KOROŠKEM VELESEJMU

Enajsta razstavna dvorana — stavba poleg požarne brambe — si je letos nadela posebno okrašeno lice. Že na zunaj opazamo, da leži WARMUTHU na tem, da olepša tudi splošno sliko razstavišča. Notranja oprema je prikupna kot malokdaj. Razstava ima dva dela: prvi del nam pokaže obleke za vso družino, drugi del je posvečen domu in gostinski obrti s posteljinami in celotno opremo.

Če pregledujemo razstavljeno blago, ne dobimo samo občutka, da imamo pred seboj pravo velepodjetje, temveč razločno občutimo, da gre tvrdki za to, da bi nam nudila kvalitetno delo. Saj je WARMUTH merodajen za koroške cene — to dejstvo se vedno in vedno izkaže kot pravilno in se prav tako zrcali v razstavljenem blagu.

K obleki lahko pripomnimo, da leži njihova glavna težnja v izvrstnih in solidnih krojih. To se pokaže in izraža v dvanaestih velikih in okusno opremljenih pregrnjenih spalnicah, kjer se ujame pogled v veliki transparentni slikki, ki obiskovavcu predloži velikost hiše.

Že na prvi pogled smo prepričani: take modele lahko vsakdo nosi! Zaradi lastne izdelave je omogočeno nuditi cene, ki segajo daleč pod navadno kalkulacijo. Ogromni nakup in velika razprodaja doprinašata, da je moč vzdržati take ugodne WARMUTH-ove cene.

Že sredi poletja si lahko ogledamo bodoče jesenske in zimske mode. To napravi razstavo še posebno mikavno in poskrbi tudi za marsikatero željo. Vse, kar je k temu še potrebno, kot: čevlji, torbice, športne stvari, igrače itd., prihaja prav tako iz WARMUTH-ove hiše. Zdi se, kot bi človek zašel v ulico s samimi razglednimi okni. Ta vtis bi naj nam posredoval gotovo tudi način prikazanja.

V času tujskega prometa raste seveda tudi potreba po primernih opremljenih gostinskih podjetij in privatnih najemljivih sob. WARMUTH je gotovo največja opremljena hiša na Koroškem, zato tudi zmore ugoditi vsem željam tujskega prometa in vsem tujkoprometnim poslovalnicam. WARMUTH more zadostiti vsem zahtevam, to potrjujejo neštete gostilne in penzije. Tokratna veleponudba tvrdke WARMUTH je res enkratna in napravi nakup ne samo prijeten, temveč tudi finančno lažji.

Vidimo opremljeno blago od tujske sobe pa do sedne garniture, posteljnino od brisače preko pernic do volnenih odej. Videli boste v gromnem številu: preproge, obloge, zavese, odeje in mnogo drugih reči, ki so potrebne za opremo stanovanja, doma ali tujske sobe.

Oddelek za razpošiljanje priča, da vse te stvari izvažajo tudi v druge dežele. Ta oddelek je doživel enormen podvig. Jesenski in zimski katalog, ki bo kmalu izšel, bo pri marsikom povzročil, da se bo poslužil te edinstvene priložnosti razpošiljanja.

Vsakdo, kdor želi, da bi mu katalog dostavili brezplačno, naj odda le svoj naslov.

S prepričanjem lahko rečemo, da je postala letošnja razstava WARMUTH še lepša, obširnejša in še mikavnejša. Po obisku te razstave obiskovalec ne ve samo, kaj si lahko nabavi, temveč predvsem, kaj si mora nabaviti. Vredno je, da si jo ogledate.

KELAG letos v lastnem paviljonu

Pomen koroških združnih elektrarn, ki dobavljajo tok vsej Koroški, vedno bolj narašča. Zato nastopa letos KELAG na prostorih velesejma v Celovcu v lastnem paviljonu. Saj je tok tesno povezan z gospodarstvom v deželi in naj tako posreduje še tesnejšo povezavo vseh odjemavcev toka.

Že lani je KELAG v okviru velesejma nastopil z informativnim oddelkom, ki nam je razlagal, kako lahko uporabimo elektriko v lesnem gospodarstvu in kako les v električnem gospodarstvu. Letos je vzela KELAG za svoje geslo: „Elektrika za vse“. V širokih potezah nam bo pokazala konstruktivne potroške za tokovodno mrežo, ki se je od

leta ustanovitve KELAG kot deželne družbe (leta 1948) do danes potrojila. To tokovodno mrežo bodo pokazali v obliki modelov in tudi originalnih delov. Da zadobimo celotno in pregledno sliko o tem ogromnem delu, nam razstava poroča tudi o materialnih in finančnih potroških za ta sektor. S slikami, modeli, grafičnimi konstrukcijami se nam predstavijo nove elektrarne Kamering, Freibach in Schütt, ki jih je KELAG sezidala šele v zadnjih desetih letih. Nadalje nam prikažejo visoko naraščanje potrebnega toka, število njegovih odjemavcev ter nadaljnji razplet tokovodne mreže po deželi.

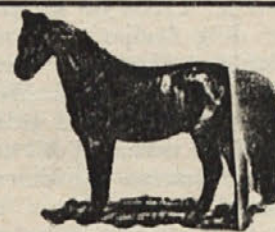
ELEKTRIZITÄT

FÜR ALLE!

kelag

KÄRNTNER ELEKTRIZITÄTS-AKTIENGESellschaft

Karl
Pötscher

Konjski mesar
CELOVEC, Pischendorfer Strasse 12
Telefon 55-22
Prevzamemo tudi zavarovane konje. — Če je sila, koljemo ponoči in podnevi.

Štefan
Katz

NUDI NAJBOLJŠE, VEDNO SVEŽE PECIVO
KLAGENFURT, Waidmannsdorf
Siebenhügelstrasse 75

Unterkärntner Molkerei

KLAGENFURT, Siriusstraße 6

Milch u. Milchprodukte aus 60 un-
seren Filialen

Kasein und Trockenmilchwerk

Besucht das „Milchpavillon“ auf der
Messe!

Das billigste Frühstück -
Die beste Jause!

Mleko in mlečni izdelki iz 60 podruž-
nic Spodnjekoroške mlekarne

Kazein in izdelovanje mleka v prahu

Obiščite „Mlečni paviljon“ na vele-
sejmu!

Najcenejši zajtrk -
najboljša malica!